

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Arvo- ja päihdekasvatusohjelma 1995 -2010

Camera obscura

***”Kuin olisi käynyt huvipuistossa, mutta tärkeiden
asioiden äärellä”***

Tutkimus nuorten kokemuksista arvo- ja päihdekasvatusohjelma
Camera obscuran seikkailusta

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Satu Pietilä, Tiia Rantanen, Petteri Vähäpesola	Sivumäärä 48 ja 4 liitesivua
Työn nimi "Kuin olisi käynyt huvipuistossa, mutta tärkeiden asioiden äärellä" - Tutkimus nuorten kokemuksista arvo- ja päihdekasvatusohjelma Camera obscuran seikkailusta	
Ohjaava(t) opettaja(t) Maarit Honkonen-Seppälä	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Helsingin NMKY, Maria Store	
Tiivistelmä <p>Camera obscura on Sininauhaliiton kehittämä arvo- ja päihdekasvatusohjelma, joka on suunnattu 13-17-vuotiaille nuorille. Helsingin NMKY on koordinoanut Camera obscuraa vuodesta 2006 alkaen. Ohjelma on tarkoitettu toteutettavaksi koulussa, ja sen sisältö koostuu oppitunneista, jotka sisällytetään normaaliin opetukseen sekä seikkailusta.</p> <p>Järjestimme Camera obscuran sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävänä projektina keväällä 2011. Jatkoimme saman aiheen parissa myös opinnäytetyössämme, koska halusimme syventää ammat-tiosaamistamme ehkäisevän päihdetyön alalla.</p> <p>Opinnäytetyössämme tutkimme Camera obscura -ohjelmaan sisältyvässä seikkailussa käsiteltävien aiheiden ajankohtaisuutta nuorten näkökulmasta. Halusimme myös kartoittaa nuorten mielipiteitä ja kokemuksia seikkailusta ja niiden pohjalta selvittää seikkailun toimivuutta. Keräsimme aineistoa nuorilta ryhmähaastatteluilla sekä ainekirjoituksilla. Lisäksi käytämme aineistona omia havaintojamme</p> <p>Nuoret olivat pääasiassa sitä mieltä, että Camera obscura -seikkailun aiheet ovat ajankohtaisia. Nuoret eivät osanneet antaa konkreettisia ehdotuksia, kuinka seikkailua voitaisiin kehittää. Kuitenkin heidän mielipiteensä kuuleminen seikkailun toimivuuden toteamiseksi on ehdottoman tärkeää.</p> <p>Kun ehkäisevää päihdetyötä tehdään nuorille, on sitä järjestettäessä tärkeää ottaa huomioon myös nuorten mielipiteitä. Opinnäytetyömme toimii esimerkkinä nuorisotalon ehkäisevän päihdetyön parissa toimiville. On hyvä kartoittaa kohderyhmän näkemyksiä heille järjestettävästä toiminnasta, jotta toimintaa voidaan kehittää oikeaan suuntaan.</p>	
Asiasanat ehkäisevä päihdetyö, nuorisotyö, päihteet, nuoret, arvokasvatus, päihdekasvatus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Satu Pietilä, Tiia Rantanen, Petteri Vähäpesola	Number of Pages 48 ja 4 attachments
Title "Like going to an amusement park, but with important things to learn" - A research on the youth's experiences of the Camera obscura substance abuse and values education programmes adventure course	
Supervisor(s) Maarit Honkonen-Seppälä	
Subscriber and/or Mentor Helsinki YMCA, Maria Store	
Abstract <p>The Camera obscura programme is a substance abuse and values education programme developed by the Finnish Blue Ribbon. The target group of the programme is youth from the ages of thirteen to seventeen. The Helsinki YMCA has been coordinating the Camera obscura programme since the year 2006. The programme is intended to be carried out in schools and it consists of lectures that are incorporated in the normal school schedule as well as an adventure course.</p> <p>The Camera obscura programme was organised during the spring 2011 as the project learning part of our social reinforcement studies. We continued the topic in our thesis in order to deepen our own professional expertise in the field of preventive substance abuse work.</p> <p>The goal of thesis is to research how current the topics used in the adventure course are from the youth's perspective. Also the aim is to map out the opinions and experiences of the youth concerning the adventure course. The data was collected via group interviews as well as essays written by the youth. In addition our personal observations were used.</p> <p>The main consensus was that the topics used in the adventure course are current in the lives of the youth. However, no concrete development suggestions arose from the collected data. Despite this, we feel that mapping out the opinions of the youth is vital in order to evaluate the success of the adventure course.</p> <p>When organizing preventive substance abuse work aimed for the youth, it is important to take their opinions into account. Our thesis acts as an example for those who work with youth in preventing substance abuse. It shows that in order to develop the activities according to the needs of the target group it is important to survey their opinions on the activities organised.</p>	
Keywords Preventive substance abuse work, youth work, intoxicant, youth, value education, substance abuse education	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TYÖN TILAAJA JA TAUSTA	7
2.1 Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys	7
2.2 Camera obscura	7
2.2.1 Historia	7
2.2.2 Yleistä	8
2.2.3 Seikkailu	9
2.3 Projektioinnit	11
3 KESKEISET KÄSITTEET	12
3.1 Nuorten arvomaailma	13
3.2 Nuori ja päihteet	14
3.3 Ehkäisevä päihdetyö	16
3.4 Nuorisolan ehkäisevä päihdetyö	17
3.5 Sosiaalinen vahvistaminen ehkäisevässä päihdetyössä	19
3.6 Elämyspedagogiikka ehkäisevässä päihdetyössä	21
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	24
4.1 Tutkimustavoite	24
4.2 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus	24
4.3 Tutkimusprosessi ja aineistonkeruu	25
4.4 Aineistonkeruumenetelmät	26
5 TULOSTEN TARKASTELU	29
5.1 Haastattelut	29
5.2 Ainekirjoitukset	31
5.3 Omat havainnot	32
5.4 Välitön tunnelmapalaute	34
6 KEHITTÄMISIDEAT	34
6.1 Haastattelut	35
6.2 Ainekirjoitukset	36
6.3 Omat havainnot	38
7 YHTEENVETO	39
7.1 Tutkimuskysymysten pohdinta	39
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja onnistuminen	40
7.3 Hyöty tilaajalle ja ammattialalle	42
7.4 Jatkotutkimusideat	43
7.5 Mitä opimme	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	49

1 JOHDANTO

”Moi. Olet nyt tullut paikkaan, joka on outo, mutta samalla tuttu. Matka vie erilaisiin tilanteisiin jossa tarvitset avointa mieltä ja rohkeutta heittäytyä mielikuvituksen vietäväksi. Kulje kuitenkin rauhassa, minä opastan sinua. Onnea matkalle.”

Näillä sanoilla saatetaan nuori matkaan Camera obscura -seikkailuun. Camera obscura on Helsingin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen koordinoima arvo- ja päihdekasvatusohjelmaa. Samoja saatesanoja voidaan myös käyttää johdattamaan juuri Sinut lukemaan opinnäytetyötämme.

Arvokasvatus tukee hyvin nuoren kasvua, se auttaa nuorta jäsentämään omia ajatuksiaan ja lisää nuoren ymmärrystä ympäröivässä maailmassa tapahtuviin asioihin. Arvokasvatuksen ajatuksena on vahvistaa nuoren omia mielipiteitä ja itseluottamusta. Hyvän itseluottamuksen omaava nuori uskaltaa ilmaista omat mielipiteensä ja pitää niistä kiinni vaikka kaverit olisivat eri mieltä.

Päihdetyö on ajankohtainen aihe, jota kehitetään jatkuvasti. Ehkäisevän päihdetyön menetelmiä on nykyään paljon ja niitä tulee koko ajan lisää. Pääsimme suuntautumisen projektin myötä tutustumaan yhteen, meille kaikille entuudestaan vieraaseen menetelmään Helsingin NMKY:n kehittämään arvo- ja päihdekasvatusohjelma Camera obscuraan.

Opinnäytetyöprosessimme alkoi keväällä 2011, kun toteutimme sosiaalisen vahvistamisen suuntautumisen projektin Camera obscura arvo- ja päihdekasvatusohjelmaa Vaajakosken yläkoululla. Meille heräsi kiinnostus jatkaa aiheen parissa ja Helsingin NMKY tarjosi meille mahdollisuutta tehdä opinnäytetyömme liittyen Camera obscuraan.

Aineistonkeruumenetelminä käytimme ryhmähaastatteluja, ainekirjoitusta sekä havainnointia. Camera obscura -seikkailu järjestettiin Vaajakosken yläkoululaisille 11.–21.4.2011, jolloin suoritimme havainnointia. Huhti-toukokuun vaihteessa keräsimme ainekirjoitukset sekä teimme ryhmähaastattelut.

Opinnäytetyömme tutkii Camera obscura -seikkailun ajankohtaisuutta. Tutkimustulosten avulla Helsingin NMKY kehittää Camera obscura -seikkailua vastaamaan entistä paremmin nykyajan nuorten tarpeita. Vaikka Camera obscura -kokonaisuuteen kuuluvat tärkeinä osana myös oppitunnit, opinnäytetyömme käsittelee kuitenkin pääosin seikkailua ja sen kehittämistä.

Camera obscuran kohderyhmä on 13-17-vuotiaat nuoret, keskitymmekin opinnäytetyössämme käsittelemään pääasiassa juuri tämän ikäisille nuorille kohdennettua ehkäisevää päihdetyötä.

Esittelemme opinnäytetyössämme aluksi työn tilaajan Helsingin NMKY:n sekä Camera obscura -kokonaisuuden. Kolmannessa luvussa avaamme lukijalle työmme kannalta tärkeitä käsitteitä. Neljännessä luvussa ryhdymme kertomaan opinnäytetyömme toteutuksesta. Viidennessä luvussa tarkastelemme tuloksia, joita tutkimuksemme olemme saaneet ja kuudennessa luvussa käymme läpi kehitysideoita, joita aineistosta nousi esille. Seitsemännessä luvussa käymme läpi yhteenvetona opinnäytetyöprosessimme, miten tutkimus onnistui ja mitä olisimme vielä voineet tehdä paremmin.

Nuorten päihteidenkäyttö on aihe, joka puhuttaa ihmisiä. Vaikka nuorten päihteiden käyttö näyttäisi viimeisten vuosien aikana kääntyneen laskuun, ei se kuitenkaan tarkoita sitä, että ehkäisevää päihdetyötä ei pitäisi tehdä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päihdetilastot kertovat, että lähes puolet 14-18-vuotiasta käyttää alkoholia vähintään kerran kuukaudessa. Kuukausittain tosi humalaan itsensä juo 22 prosenttia 14-18-vuotiaista pojista ja tytöistä 21 prosenttia. (Terveiden ja Hyvinvoinninlaitos 2011.) 14-18-vuotiaista tytöistä 16 prosenttia ja pojista 19 prosenttia ilmoitti käyttävänsä tupakkatuotteita päivittäin. (Raisamo & Pere & Lindfors & Tiirikainen & Rimpele 2011, 21.)

2 TYÖN TILAAJA JA TAUSTA

Tässä luvulla esittelemme hieman tarkemmin opinnäytetyömme tilaajan Helsingin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen sekä projektiopintojamme, jotka ovat pääsyy siihen, miksi opinnäytetyötämme juuri tästä aiheesta teemme. Lisäksi selvitämme lukijalle, millainen päihdekasvatusmenetelmä Camera obscura on käytännössä.

2.1 Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys

Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys, myöhemmin NMKY, on perustettu Lontoossa vuonna 1848. Suomeen se saapui 1880-luvun lopulla. Nykyään NMKY:n toimintaan osallistuu maailmanlaajuisesti noin 45 miljoonaa ihmistä yli 130 maassa. NMKY on maailman suurin ei-poliittinen nuorisoliike. Suomessa toimintaa on noin 40 yhdistyksessä. Helsingin NMKY perustettiin 1889. (HNMKY 2011a.)

HNMKY tarjoaa lapsille, nuorille sekä aikuisille monipuolisia harrastusmahdollisuuksia, jonka toiminnasta löytyy mm. liikuntaa, musiikkia, partiota, seikkailua sekä leirejä. HNMKY:n toiminnan piirissä on noin 5000 lasta, nuorta ja aikuista. NMKY:n toiminta perustuu ”kolmio-periaatteelle”, jossa ihmisen fyysistä, henkistä ja hengellistä kasvua tuetaan tasapainoisesti. (HNMKY 2011a.)

2.2 Camera obscura

2.2.1 Historia

Camera obscura on Helsingin NMKY:n vuodesta 2006 alkaen koordinoima arvo- ja päihdekasvatusohjelma, joka on suunnattu 7.-9.- luokkalaisille ja heidän kanssaan toimivilleen. Camera obscura -aineiston ovat tuottaneet Sininauhaliitto, Nuorten Keskus ja Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus - PTK ja Uskonnonpedagoginen Instituutti vuonna 1995-1997. Ohjelmaa on toteutettu vuodesta 1995 lähtien yli 300 yläkoulussa

ympäri Suomea ja siihen on osallistunut yli 48.000 yläkoulun ja 30.000 alakoulun oppilasta. (HNMKY 2011a.)

Helsingin NMKY:lla on sopimus Camera obscura -ohjelman levityksestä. Vuonna 2006 aineisto ja ohjelma siirtyivät osaksi Helsingin NMKY:n päihdekasvatustoimintaa. Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama toimintamalli on koulujen käytettävissä valtakunnallisesti (HNMKY 2011a.)

2.2.2 Yleistä

Camera obscura muodostuu peruskoulun kasvatus- ja oppimistavoitteita tukevista oppitunneista sekä elämyspedagogisesta seikkailusta. Ohjelma sisältää mm. mielikuvaharjoituksia, kokemuksellista oppimista sekä yhteisöllistä toimintaa. Camera obscura on tarkoitettu toteutettavaksi yhdessä useamman eri toimijan kanssa, kuten nuorisotoimi, seurakunta, vanhempainyhdistys. (HNMKY 2011b.) Monialainen verkostoyhteistyö tarjoaa ehkäisevään päihdetyöhön lisää mahdollisuuksia ja voimavaroja, kun päihteiden käytön ehkäisyyn liittyviä kysymyksiä tarkastellaan useista eri näkökulmista. Yhdistämällä eri alojen ammattilaisten asiantuntijuutta saadaan työhön lisää vaikuttavuutta ja uskottavuutta. (Huoponen, Peltonen, Mustalampi & Koskinen-Ollonqvist 2002, 60; Kylmänen 2005,19.)

Camera obscuran tavoitteena on saada oppilaat tekemään terveyttä edistäviä ja kasvun kannalta mahdollisimman hyviä ratkaisuja sekä luottamaan omaan päätöksentekokykyynsä. Camera obscuran teho perustuu aikuisten ja nuorten vuorovaikutukseen. (Huhtinen, Poikkimäki, Kaila & Inkinen 2010, 6-7.) Kuten myös Herranen (2010, 37) toteaa: vaikka nuorten päihteiden käyttöä ohjaavat vahvasti nuorten keskinäiset merkityksenannot ja kulttuurimme itseäänselvyydet, silti nuoret kaipaavat rinnalleen aikuisia, muodostaessaan suhdettaan päihteisiin ja päihteiden käyttöön.

Camera obscuran tavoitteena on pyrkiä vaikuttamaan erityisesti nuorten päihteitä koskeviin tietoihin ja asenteisiin. Camera obscura -ohjelma on rakennettu siten, että päihteiden käyttöä käsitellään osana koulun ja oppilaan lähiympäristön arvokasvatus-

ta ja että, nuoren tunteet asenteet ja elämäkokemus otetaan huomioon. (Huhtinen ym. 2010, 7.)

Camera obscura koostuu kuudesta eri aihealueesta: Maailma ympärilläni, Ainutlaatuisen minä, Camera obscura, Tulevaisuustyöskentely, Minä ryhmässä ja arviointi. Aihealueet pitävät sisällään harjoitekokonaisuuksia, joista opettaja pystyy rakentamaan itselleen ja luokalleen mieluisan kokonaisuuden. Jokaista aihealuetta kohti on yksi oppitunti ja tavoitteena on, että minkä aineen opettaja tahansa pystyy pitämään tunnin. Camera obscura -tunnit sisällytetään normaaliin lukujärjestykseen ja niitä saattaa olla millä tahansa oppitunnilla. (Huhtinen ym. 2010, 6-7.) Maailma ympärilläni -aihealue sisältää harjoitteita, jotka käsittelevät arvoja ja asenteita sekä nuorten elämäntilanteita. Ainutlaatuinen minä -oppitunneilla taas käsitellään yksilöiden ainutlaatuisuutta, itsetuntoa sekä tunteita. Tulevaisuustyöskentely -aiheilla tunneilla käsitellään unelmia ja valintoja. Minä ryhmässä -oppitunneilla ryhmäpainetta ja vuorovaikutusta. (HNMKY 2011a.)

2.2.3 Seikkailu

Camera obscura on latinaa ja tarkoittaa pimeää huonetta. Nimensä ohjelma on saanut seikkailun myötä, koska siellä yksilö pääsee kokemaan pimeässä valojen, musiikin, mielikuvien ja äänien avulla elämyksiä, joiden tarkoituksena on viedä yksilö hetkeksi tutustumaan itseensä, omiin tunteisiinsa ja sisäisiin voimavaroihinsa. (Huhtinen ym. 2010, 6-7.)

Nuori kokee seikkailun aikana elämänsä liittyviä asioita yksin omalla tavallaan. Kokemukset käydään läpi yhteisesti oppitunneilla vahvistaen nuorten itsetuntemusta. Kokemukset liitetään päihteidenkäytön syiden pohtimiseen ja vaihtoehtojen etsimiseen, joka lisää nuoren uskallusta tehdä itsenäisiä päätöksiä ja olla enemmän oma itsensä. (Huhtinen ym. 2010, 6-7.) Reflektio voidaan määritellä oppimisen osaprosessiksi. Oppija käsittelee kokemuksiaan voidakseen rakentaa uutta tietoa ja saada uusia näkökulmia tietoihinsa. Osallistuja palauttaa mieleen havaitut tai koe-

tut hetket ja niitä tarkastellaan omassa historiataustassaan ja pyritään arvelemaan jotakin tulevaisuudesta. (Kivelä & Lempinen 2010, 25.)

Seikkailurakennelma on noin 70 neliometriä laaja, jonka sisällä kulkevaan reittiin kuuluu jokaiselta oppilaalta noin 10 minuuttia (HNMKY 2011a). Seikkailu kuljetaan yksin kuulokkeet päässä, joissa matkaa johdattaa kertoja, joka kertoo koko ajan miten toimia. Äänite on nauhoitettu suomen lisäksi myös ruotsiksi, venäjäksi ja saameksi, jotta mahdollisimman moni pystyy seikkailuun osallistumaan. Nuoret lähtevät seikkailuun kolmen minuutin välein. Seikkailu (Kuvio 1) koostuu seitsemästä erilaisesta huoneesta, joista jokaisessa on joku pieni mielikuvitustehtävä, joka täytyy suorittaa (Kaila 2011). Ensimmäisessä huoneessa istutaan Huolettomien unelmien rannalle, jossa hiljennytään ja pohditaan omia unelmia. Unelmien rannalta siirrytään Paineiden virtaan, jossa näkyy pimeään ja sumuisen käytävän päässä valoa. Paineiden virrassa aiheena ovat eteen tulevat paineet sekä se, kuinka tärkeää asioissa on lopulta tehdä aina oma, itsenäinen ratkaisu.

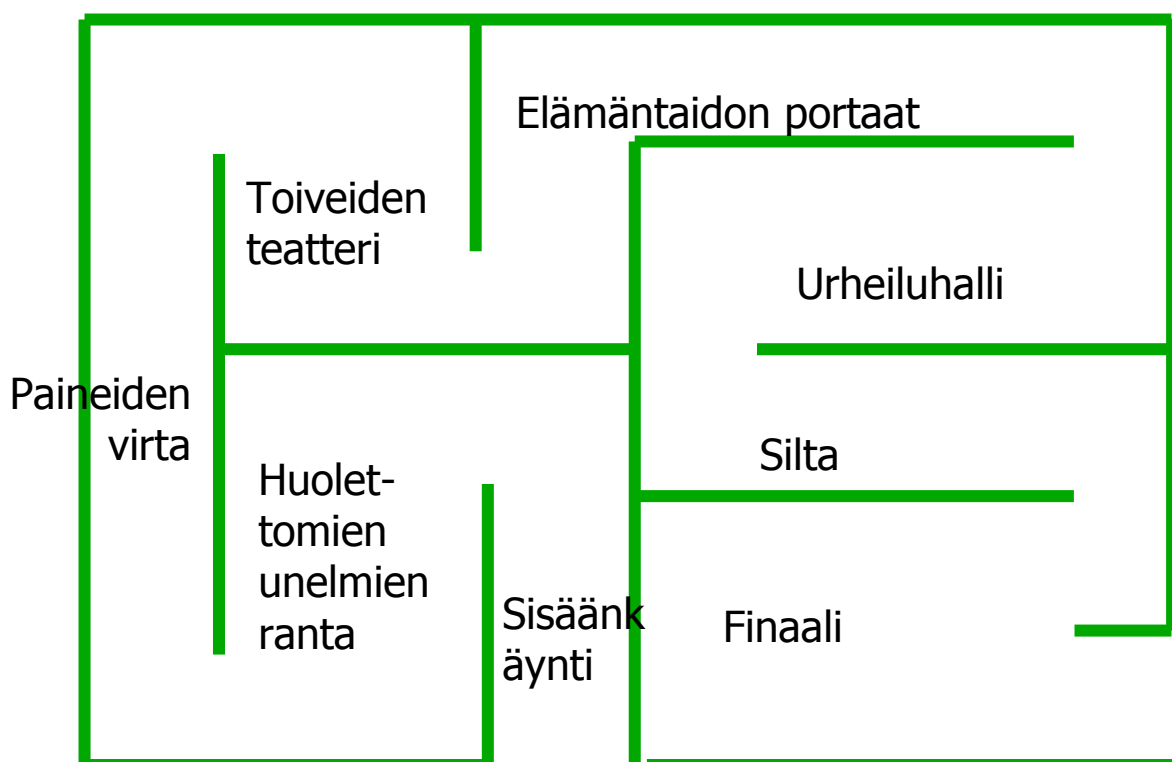
Toiveiden teatterissa saavutaan peilin eteen ja pohditaan lähimenneisyydessä tapahtunutta epäonnistunutta tilannetta. Peiliin on kirjoitettu ominaisuuksia, joista täytyy valita se, joka kuvaa itseään ja jonka kuvittelee auttavan onnistumaan tulevaisuudessa. Ominaisuuden valitsemisen jälkeen siirrytään Elämäntaidon portaisiin, jossa edetään askelmia, joista jokaisella tulee eteen tilanne. Tilanteessa pohditaan, mitä itse tekisi ja mikä olisi oikein tehdä.

Portailta jatketaan Urheiluhalliin ja päästään avainasemaan jääkiekon MM-kisojen loppuottelussa. Pelistä on menossa viimeiset sekunnit ja se on nyt itsestä kiinni, juhli taanko kultajuhlia Helsingissä vai Tukholmassa. Jääkiekkokaukalossa päästään kokemaan onnistumisen kokemuksia, kun tehdään pelin ratkaiseva maali.

Jääkiekkokaukalosta siirrytään etsimään vanhaa karttaa Sillan alta. Kartasta paljastuu seikkailun aarre, teksti: "Aarre olet sinä itse." Aarteen löytymisen jälkeen on aika istua jälleen tuoliin ja kerrata seikkailussa koetut hetket. Erityisesti keskitytään pohtimaan löytynyttä aarretta. Nauha rohkaisee kulkijaa seuraavilla sanoilla:

”Mitä lähemmäksi löydät itseäsi, sitä paremmin unelmasi toteutuvat. Pilvilinnat eivät ole hölynpölyä. Niitä rakennetaan valintoja tekemällä joka päivä. Sinulla on vapaus ja vastuu tehdä valintoja elämässäsi. Elämä on niiden opettelemista. Sinunkin elämään kuuluvat hyvät ja huonot hetket. Ota ne vastaan sellaisinaan.”

Nuori täyttää seikkailun jälkeen Ajatusten virta-monisteen, jossa käydään vielä läpi seikkailun aikana koetut tunteet ja kokemukset.

Kuvio 1. (HNMKY 2011b.)

2.3 Projektiopinnot

Järjestimme yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävänä projektina arvo- ja päihdekasvatusohjelma Camera obscuran Vaajakosken yläkoululla keväällä 2011. Vaajakoski on osa Jyväskylää ja Vaajakosken yläkoulussa on oppilaita noin 530.

Camera obscura tilattiin Vaajakosken yläkoululle Vaajakosken vanhempainyhdistys Sokkelin aloitteesta. Vanhempainyhdistyksellä on tavoitteena järjestää joka kolmas vuosi yläkoulun oppilaille elämyksellinen päihdekasvatuskokemus. Ohjelma toteutettiin yhdessä koulun, Preventiimin, HUMAKin opiskelijoiden sekä paikallisten toimijoiden kanssa. Vaajakosken yläkoululla ohjelmaan osallistuivat kaikki ikäluokat sekä lisäksi Viitaniemen koululta mukana olivat kahdeksasluokkalaiset.

Päävastuu projektin toteutuksesta oli meillä HUMAKin opiskelijoilla. Satu Pietilä ja Tiia Rantanen suorittivat harjoittelun Vaajakosken yläkoululla, jossa he organisoivat Camera obscuran oppitunteja, seikkailupäivien aikatauluja sekä olivat yhteydessä yhteistyökumppaneihin. Lisäksi Tiia vastasi tiedotuksesta medialle. Petteri Vähäpesola suoritti harjoittelun Vaajakosken nuorisotoimella, jossa hän toimi linkkinä koulun ja nuorisotoimen välillä.

3 KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyömme keskeisimmiksi käsitteiksi lukeutuvat nuorten arvomaailma, nuori ja päihteet, ehkäisevä päihdetyö, nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö, sosiaalinen vahvistaminen ehkäisevässä päihdetyössä sekä elämyspedagogiikka ehkäisevässä päihdetyössä. Näimme tarpeelliseksi avata juuri näitä käsitteitä, Camera obscura -ohjelma lukeutuu ehkäisevän päihdetyön piiriin ja vielä tarkemmin rajattuna nuorisoalan ehkäisevään päihdetyöhön, koska sen kohderyhmänä on 13-17-vuotiaat nuoret. Nuorisoalan ehkäisevässä päihdetyössä Camera obscura keskittyy yleisen ehkäisyyn, mutta erityisesti sosiaalisen vahvistamisen alueelle. Seikkailu tekee Camera obscurasta elämyspedagogisen menetelmän. On tärkeää ymmärtää ehkäisevän päihdetyön teoriapohja, jotta pystyy ymmärtämään Camera obscura -ohjelman tavoitteet sekä sijoittumisen ehkäisevän päihdetyön kentälle.

3.1 Nuorten arvomaailma

Camera obscura on nimensä mukaisesti myös arvokasvastusohjelma. Haluammekin siksi käsitellä opinnäytetyössämme ehkäisevän päihdetyön ja nuorten päihteiden käytön lisäksi nykyajan nuorten arvoja ja asenteita sekä sitä, ovatko ne muuttuneet 1990-luvun puolivälin jälkeen merkittävästi.

Opetusministeriön nuorisoasian neuvottelukunta julkaisee vuosittain nuorisobarometreja, joilla kartoitetaan nuorten asenteita ja mielipiteitä. Barometreilla päätöksentekijät ja hallinto saa ajankohtaista tietoa nuorten tulevaisuuden odotuksista ja niissä tapahtuvista muutoksista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011.)

2000-luvun nuorten arvot ovat edelleen hyvin perinteisiä, tärkeitä asioita heille ovat perhe, terveys, hyvä toimeentulo ja pysyvä työsuhde. Yhteiskunnalliset muutokset alkavat kuitenkin näkyä nuorten arvoissa. Aineellisen hyvinvoinnin lisääntyessä taloudellinen turvallisuus ei enää ole yhtä keskeisessä asemassa, vaan korostetaan itsensä toteuttamista ja elämänlaatua. (Opetusministeriö 2011, 41.)

Filosofian tohtori Helena Helve on tehnyt tutkimusta nuorten arvoista ja asenteista. Hän on havainnut nuorten siirtyvän materialistisista arvoista postmaterialistisiin arvoihin. Nykynuoret eivät ole enää yhtä työ- ja urakeskeisiä kuin heidän vanhempiensa sukupolvi. Nuorten arvomaailma on Helven mukaan jäsentymätön ja ristiriitainen. Nuoret valitsevat tilanteen mukaan asenteensa eri arvojärjestelmistä, joten sama nuori voi olla jossain tilanteessa individualisti, toisessa humanisti ja kolmannessa rassisti. Nuoria ei kiinnosta puoluepolitiikka tai uskonto, he keskittyvät mieluummin pienempiin projekteihin, esimerkiksi eläinten oikeuksien puolustamiseen tai jonkin luonnon tilan säilyttämiseen. (Opetusministeriö 2011, 41.)

3.2 Nuori ja päihteet

Päihteillä tarkoitetaan sekä laillisia että laittomia päihdyttäviä aineita. Päihteeksi nimetään kaikkia kemiallisia aineita, jotka aiheuttavat humalatilan tai päihtymyksen tunteen. Suomessa päihteiksi luetaan tupakka, alkoholi, huumausaineet ja tekniset liuotimet. (Kylmänen 2005, 25.) Alkoholi, tupakka ja huumeet voivat aiheuttaa psyykkisen tai fyysisen riippuvuuden. (Opetusministeriö 2007, 10.)

Nuoruuskehityksen ajatellaan yleensä muodostuvan kolmesta eri vaiheesta. Varhaisnuoruudesta (noin 12-14 v), varsinaisesta nuoruudesta (noin 15-17 v) ja myöhäisnuoruudesta (noin 18-22 v) (Aalberg & Siimes 1999). Näiden vuosien aikana nuori kehittyy niin fyysisesti kuin psyykkisesti, ja nuoren ajautuminen päihdekierteseen voi vaarantaa hänen nuoruusiän kehityksensä. Kuten muuallakin maailmassa, on päihteiden käyttö Suomessa lisääntynyt ja kulttuurimme muuttunut yhä päihdemyönteisemmäksi. Päihdekokeilut liittyvät usein nuoruusikään, mutta ongelmaksi on muodostunut sekä kokeilujen yleistyminen, mutta myös niiden ajoittuminen nuorempaan ikään. Mitä varhaisemmassa vaiheessa päihteiden käyttö alkaa, sitä todennäköisempää on, että se johtaa ongelmiin. (Lepistö, von der Pahlen & Marttunen 2005, 2; Aalto-Setälä & Marttunen & Pelkonen 2003, 10.) Päihdekokeiluja tuskin pystytään täysin estämään, mutta kokeiluikää voidaan pyrkiä myöhentämään ja päihteiden käyttöä vähentämään. Varhaisella alkoholin käytön aloittamisella ja runsaalla alkoholin juomisella on selkeä yhteys alkoholin ongelmakäyttöön aikuisiällä. Myös nuorena aloitettu tupakointi usein jatkuu aikuisiällä.

Nuoruus on päihdehäiriöiden alkamisen ja kehittymisen kannalta tärkeä ikäkausi. Alkoholin käytön aloittamiseen vaikuttavia syitä voivat olla muun muassa syrjäytyminen, kaverisuhteet, koulupaineet ja ongelmat kotona. Päihdehäiriöistä kärsivällä nuorella on yleensä myös muita ongelmia, esimerkiksi riski sairastua masennukseen tai syrjäytymisen riski. (von der Pahlen, Lepistö & Marttunen 2008,10.)

Päihteitä käyttävien nuorten kirjo on laaja: siinä missä käyttö voi ilmentää psyykkisesti terveen nuoren seikkailunhalua ja rajojen kokeilua, jollain toisella nuorella käyttö voi

olla itsetuhoon päättyvän huumekierteen alku. Vaikka nuorten päihdekokeilut ovat yleisiä, valtaosalle ei kehity riippuvuutta tai haitallista käyttöä. Kehitys päihteettömydestä kokeiluun, väärinkäyttöön ja riippuvuuteen on hyvin yksilöllistä. Erilaiset siirtävävaiheet, jolloin nuori siirtyy yhdestä kehitysvaiheesta toiseen, ovat nuoren kehityksessä yleensä merkittäviä riskiajankohtia kehityksellisille vaikeuksille, ja päihteiden käytön kannalta yksi tällainen vaihe on nuoren siirtyminen alakoulusta yläkouluun. (Aalto-Setälä ym. 2003, 3.)

Suomessa tehdään runsaasti tutkimuksia, joilla kartoitetaan nuorten päihteiden käyttöä. Näitä ovat muun muassa nuorten terveystapatutkimus, joka on toteutettu vuodesta 1977 alkaen, joka toinen vuosi (Raisamo ym. 2011, 3), Eurooppalainen koululaistutkimus alkoholin ja muiden huumeiden käytöstä (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, ESPAD), joka seuraa suomalaisten koululaisten alkoholin ja muiden huumeiden käyttöä ja vertaa niissä tapahtuneita muutoksia muiden Euroopan maiden nuorten parissa tapahtuneisiin muutoksiin (Metso, Ahlström, Huh-
tanen, Leppänen & Pietilä 2009), sekä kouluterveyskysely, joka tehdään alueellisesti joka toinen vuosi (Puusniekka 2011.)

Tuoreimpia tutkimuksia tarkastellessa (Raisamo ym. 2011; Metso ym. 2009; Puusniekka 2011) voidaan todeta, että nuorten tupakointi, sekä alkoholin käyttö on ollut laskusuunnassa koko 2000-luvun ajan. Alkoholin käytön aloittamisikä ja raittiiden nuorten määrä on kohonnut, sekä nuorten tupakointi on vähentynyt ja tupakoinnin aloittamisikä kohonnut. Huolestuttavaa on kuitenkin huomata, että nuorten kannabiskokeilut ovat lisääntyneet, sekä nuorten asenteet kannabista kohtaan ovat lieventyneet. Vuoden 2011 nuorten kouluterveyskyselystä käy kuitenkin ilmi, että alkoholin käytön väheneminen peruskoulun tyttöjen keskuudessa on pysähtynyt, nuuskan käyttö ja kannabiskokeilut ovat lisääntyneet huomasti. Voidaan siis todeta, että ehkäisevällä päihdetyöllä riittää edelleen kysyntää. Myös Pylkkänen (2009) korostaa nuorten parissa tehtävän päihdetyön jatkuvuuden tärkeyttä, jotta myönteinen kehitystrendi jatkuu ja se saadaan kattamaan kaikki ikäluokat.

3.3 Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön tarkoituksena on edistää päihhteettömiä elintapoja, vähentää ja ehkäistä päihdehaittoja sekä pyrkiä ymmärtämään ja hallitsemaan päihdeilmiöitä. Ehkäisevässä päihdetyössä päihhteiksi luetaan alkoholi, huumeet ja tupakka, mutta sen kenttään kuuluvat myös toiminnalliset riippuvuudet, kuten peliriippuvuus. Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vähentämään päihhteiden kysyntää, saatavuutta, tarjontaa sekä haittoja. (Laatutähteä tavoittelemassa 2006, 6.)

Ehkäisevä päihdetyö on lakisäateistä toimintaa, ja pääsääntöisesti valtion sekä kuntien tehtävänä on luoda edellytykset päihdetyölle. Ehkäisevä päihdetyö on monialaista työtä, jota tekevät muun muassa eri hallinnonaloja edustavat viranomaiset, järjestöt ja yhteisöt eri tasoilla pienestä kylästä koko maahan, toimijoiden joukko on usein suuri. Toimintaa säätelevät monet eri lait ja säädökset perustuslaista raittiustyölakiin, tupakkalakiin, alkoholilakiin, huumausainelakiin ja kansanterveyslakiin. Kuitenkin voidaan sanoa, että kaikkien näiden lakien tavoitteena on yhteisesti huolehtia kansalaisten hyvinvoinnista. (Laatutähteä tavoittelemassa 2006, 7.)

Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit on määritelty Terveiden ja Hyvinvoinnin laitoksen (entinen Stakes) julkaisussa Laatutähteä tavoittelemassa (2006). Laatukriteerien tarkoitus on auttaa ehkäisevän päihdetyön tekijöitä suuntaamaan tukea ja voimavaroja tarkoituksenmukaisella tavalla (Pylkkänen, Viitanen & Vuohelainen 2009, 9). Laatutähti on nimensä mukaisesti tähden muotoinen. Sen kuusi sakaraa koostuu työn sisältöön, toteutukseen, seurantaan ja arviointiin liittyvistä tekijöistä. Sakarat voidaan ryhmitellä kahteen osaan sisältöön ja toteutukseen, näiden tekijöiden tulisi vastata kysymyksiin mitä tehdä ja miten tehdä. Työn sisältöä arvioidessa tulee huomioida tietoperusta, arvot ja etiikka ja verkostoituminen. Toteutuksessa taas tulisi huomioida tavoitteen asettelu, resurssit sekä toimintamallit ja toteutusprosessit. Seuranta ja arviointi sisältyvät näihin kaikkiin edellä mainittuihin kohtiin ja seuraa mukana koko prosessin ajan. Laadukkaasti toteutettua päihdetyötä saadaan aikaan kun kaikki tähden osat sisältyvät työhön ja niiden välille löytyy sopiva tasapaino. Kaikilla kriteereillä ei kuitenkaan ole sama painoarvo kaikissa töissä tai työvaiheissa, vaan niitä sovelletaan tilanteen mukaan. (Laatutähteä tavoittelemassa 2006, 11-12, 14.)

Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerien (2006, 8) mukaan päihdetyö jaetaan kahteen osa-alueeseen, ehkäisevään ja korjaavaan päihdetyöhön. Nämä taas voidaan jakaa kolmeen osaan, yleiseen ehkäisyyn, riskiehkäisyyn ja päihdehoitoon. Yleinen ehkäisy kohdistuu koko väestöön tai väestöryhmään ja sillä pyritään vaikuttamaan päihteiden käytön aloittamiseen, kun taas riskiehkäisy tarkasti valittuun kohderyhmään ja sillä pyritään välttämään mahdollista päihteiden ongelmakäyttöä.

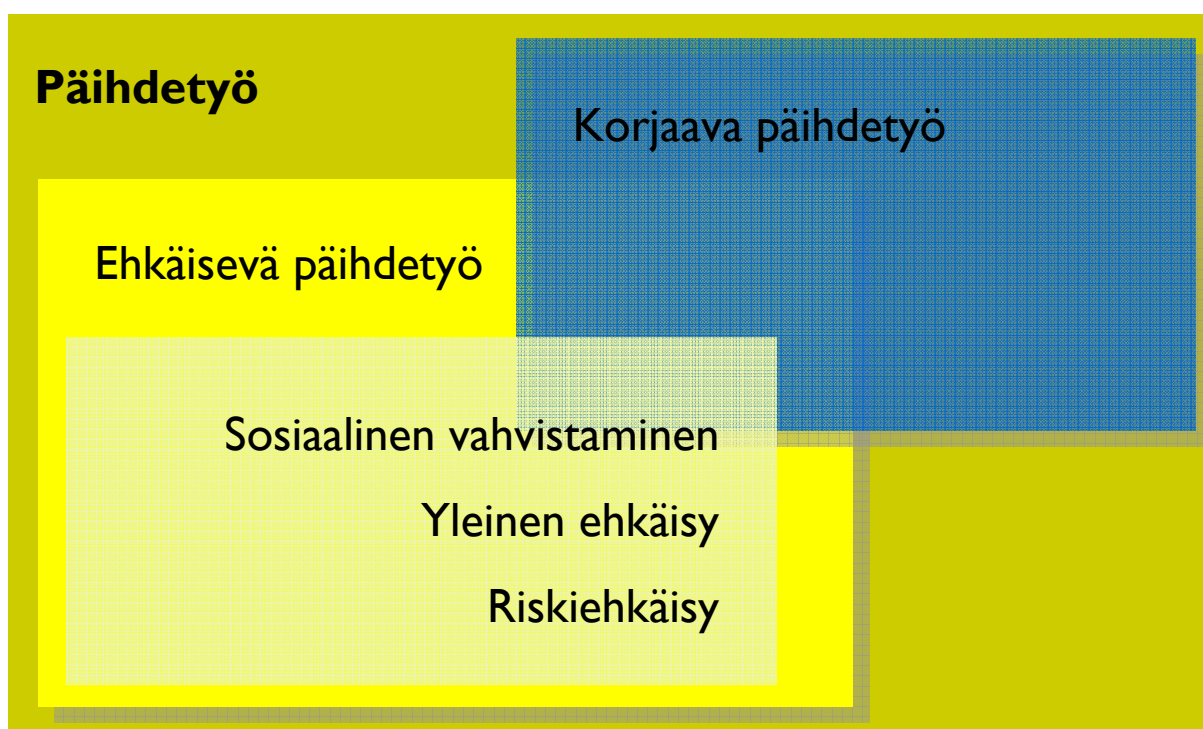
Ehkäisevä päihdetyö on pohjimmiltaan laaja-alaista yhteistyötä, joka tapahtuu monista eri lähtökohdista käsin. Kukin toimija edustaa erilaista osaamista ja tuo mukanaan oman kokemuksensa lisäksi omat tapansa toimia. Päihteiden käytön ehkäisyn näkökulma ja arvomaailma vaihtelee sen mukaan, kenen näkökulmasta asiaa tarkastellaan. (Huoponen ym. 2002, 8.) Ensiarvoisen tärkeää on, että työntekijä osaa määrittellä mistä näkökulmasta päihdetyötä tekee ja miten työ tulee kohdentaa, parhaan mahdollisen lopputuloksen saavuttamiseksi (Viitanen 2010, 53).

3.4 Nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö

Yhteiskunnan muuttuessa ja kehittyessä nuoruus ja nuoruuden käsite on laajentunut ja samalla monimutkaistunut. Nuoruus ei rajoitu vain murrosikään, vaan ulottuu lapsuudesta aikuisuuteen. (Kulttuuri- ja Opetusministeriö 2004.) 18-vuotias määritellään Suomessa täysi-ikäiseksi, kun taas lastensuojelulaki määrittelee 18-vuotiaan nuoreksi. Nuorisolain mukaan nuoriksi lasketaan kaikki alle 29-vuotiaat. Nuorille suunnatussa ehkäisevässä päihdetyössä on tärkeää kohdentaa työ juuri oikealle ikäryhmälle. 18-vuoden rajapyykki on keskeinen vedenjakaja ehkäisevässä päihdetyössä. Alle 18-vuotiaiden parissa toimiessa pääosassa on lakisääteisten ikärajojen merkityksen korostaminen, kun taas täysi-ikäisten kanssa päähuomiona on vastuullinen päihteiden käyttö ja päihteiden käytön riskien tiedostaminen. (Pylkkänen ym. 2009, 10.) Camera obscuraa kehitettäessä on tehty selkeä ikäryhmäkohdennus. Ikäryhmäksi on määriteltä 13-17-vuotiaat nuoret. Toteutimme Camera obscura -ohjelman yläkoulussa kaikille ikäluokille eli kohderyhmämme projektissa oli 7.-9.luokkalaiset nuoret.

Nuorisolan ehkäisevän päihdetyön erottaa aikuisille kohdennetusta päihdetyöstä sen kasvatuksellinen luonne, sekä lastensuojelulain (13.4.2007/417) että nuorisolain (27.1.2006/72) antaman säädösperusta. (Viitanen 2010, 47).

Nuorille kohdennetussa ehkäisevässä päihdetyössä keskitytään nuoren kokonaisvaltaisen elämänhallinnan rakentamiseen, eikä pelkästään päihteiden terveyshaitoista puhumiseen. Ehkäisevä päihdetyö jaetaan yleisesti yleiseen ja riskiehkäisyyn, mutta nuorten parissa tehtävässä ehkäisevässä päihdetyössä puhutaan myös sosiaalisesta vahvistamisesta. Kuvio 2 selviää, mille alueelle päihdetyötä sosiaalinen vahvistaminen sijoittuu. Pitää kuitenkin huomioida, että kaikki sosiaalinen vahvistaminen ei kuitenkaan ole päihdetyötä. (Pylkkänen ym. 2009, 12–13.)

Kuvio 2. (HNMKY 2011b.)

Camera obscura -ohjelma täyttää yleisen ehkäisyn ja sosiaalisen vahvistamisen määritelmät. Toiminta kohdistuu sekä ryhmään että yksittäiseen nuoreen. Se pyrkii parantamaan yleisiä sosiaalisia taitoja sekä vahvistamaan ryhmää ja ryhmäpaineen sietoa ja toisaalta vahvistamaan yksittäisen nuoren itsetuntoa ja arvomaailmaa sekä korostamaan yksilöllisten valintojen merkitystä. (Nyman 2009.)

Pylkkänen (2011, 62) määrittelee nuorisolakia (27.1.2006/72) ja ehkäisevän päihdetyön laatukriteerejä (Laatutähteä tavoittelemassa 2006) apuna käyttäen nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön kolmeen eri näkökulmaan: sosiaalinen vahvistaminen ja elämänhallinnan parantaminen (suojaavat tekijät, raittiuden tukeminen), päihdeilmion ymmärryksen ja hallinnan parantaminen (yleinen ehkäisy: päihdetieto, asenteet) sekä päihdehäiriöiden ehkäiseminen (riskiehkäisy: käyttötavat, kysyntä, tarjonta ja saataavuus)

Yleisen ehkäisyn tarkoituksena on tarjota nuorille tietoa päihteistä sekä niiden käytöstä aiheutuvista riskeistä, jonka avulla nuori pystyy itse tekemään omia valintoja liittyen päihteiden käytön aloittamiseen. Myös sosiaalisista haitoista puhuminen liittyy yleiseen ehkäisyyn, kuten mitä ongelmia päihteiden käyttö saattaa aiheuttaa kaverisuhteissa, koulunkäynnissä ja perhe-elämässä. Pelottelumenetelmät aiheuttavat usein nuorille vain turhaa huolta ja ahdistusta, eikä niillä ole juurikaan tekemistä ehkäisevän päihdetyön tavoitteiden kanssa. (Pylkkänen ym. 2009, 17-18; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2005, 12.)

Riskiehkäisy kohdistetaan tiettyyn ryhmään tai yksilöön, joiden riskikäyttäytyminen on jo havaittu. Heille ei enää sosiaalisen vahvistamisen tai yleisen ehkäisyn antama perustieto riitä. On otettava huomioon nuoren omakohtaiset kokemukset päihteidenkäytöstä. Riskiehkäisyssä toimintamuotoina ovat erilaiset pienryhmätoiminnot sekä yksilölliset tukitoimet. (Pylkkänen ym. 2009, 18-19; Kylmänen 2005, 10.)

3.5 Sosiaalinen vahvistaminen ehkäisevässä päihdetyössä

Sosiaalinen vahvistaminen on laaja ja moniulotteinen käsite. Sen voidaan ajatella sisältävän monenkaltaista erilaista ehkäisevää työtä kuten varhaista puuttumista, elämän nivelvaiheiden tunnistamista, korjaavia toimia, monialaista yhteistyötä sekä asiakaslähtöistä verkostoitumista erilaisissa yhteisöissä paremman tulevaisuuden puolesta. Yleisesti sanottuna sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista yksilön ja yhteisön hyvinvoinnin, vaikuttamisen ja osallisuuden kokemusten ammatillista ohjaustyötä, jonka yhteinen tavoite on sosiaalinen vahvistuminen. (Mehtonen 2011, 13.)

Päihdetyön alueella sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan muun muassa nuorten omien yhteisöjen rakentamista ja tukemista, nuorten kuulemistä, osallisuuden edistämistä, kannustamista, läsnäoloa ja aikuisena olemista nuoren arkipäivässä. Sosiaalinen vahvistaminen sisältyy siis lähes kaikkeen nuorten parissa tehtävään työhön. (Pylkkänen ym. 2009,14.)

Nuorten parissa tehtävässä päihdetyössä on erityisen tärkeää osata arvioida nuoria päihteiden käytöltä suojaavien tekijöiden ja niiden käytölle altistavien tekijöiden näkökulmasta. Suojaavat tekijät vahvistavat nuorta ja kannustavat oikeaan suuntaan, kun taas riskitekijät altistavat ongelmille, mutta lopulta yksittäinenkin seikka voi vaikuttaa nuoren tekemiin valintoihin. (Pylkkänen ym. 2009, 14.)

Yleinen ehkäisy tähtää pääosin suojaavien tekijöiden vahvistamiseen. Päihteiden käytöltä suojaavia tekijöitä on muun muassa luottamukselliset sosiaaliset suhteet lähiyhteisössä, hyvä itsetunto ja itsetuntemus, tietoisuus päihteidenkäytön riskeistä, lähiyhteisön vastuullinen suhtautuminen päihteiden käyttöön sekä päihteiden vaikea saatavuus ja tarkoituksenmukainen kontrolli. Päihteiden käytölle altistavia riskitekijöitä taas ovat esimerkiksi sosiaalinen epäluottamus ja heikko itsetunto, elämäntilanteen hallitsemattomat muutokset, päihdemyönteisyys sosiaalisessa ympäristössä, yksinäisyys tai syrjäytyminen, päihteiden helppo saatavuus ja kontrollin vähäisyys, humalahakuinen päihteiden käyttö sekä riskikäyttäytyminen ja tapaturma-alttius päihtyneenä. (Pylkkänen ym. 2009, 14-15; Aalto-Setälä ym. 2003, 10.)

Päihteiden käytöltä suojaaviin tekijöihin lasketaan myös tietyt perhetekijät, joista riittävän vahva vanhemmuus lienee tärkein. Myös lasten ja vanhempien läheiset suhteet, toimiva keskusteluyhteys perheen sisällä ja järkevä suhtautuminen päihteiden käyttöön vähentävät nuoren riskiä ajautua päihteiden käyttäjäksi. (Lepistö ym. 2005, 4; Aalto-Setälä ym. 2003, 12.) Camera obscura -ohjelman Vaajakosken koululle tilasi Vanhempainyhdistys, mielestämme tämä osoittaa, että vanhemmat ovat oikeasti kiinnostuneita oman asuinalueensa nuorten elämästä sekä he haluavat olla mukana toteuttamassa nuorten parissa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä.

Suojaavien sekä riskitekijöiden määrittely helpottaa ehkäisevän työn kohdentamista ja oikeiden menetelmien valintaa. Vaikka nuorella olisi elämässä paljon suojaavia te-

kijöitä, ei automaattisesti tarkoita sitä, että nuori olisi turvassa ongelmilta. Myöskään se jos nuorelta löytyy elämästä paljon riskitekijöitä, ei tarkoita sitä, että nuori olisi välttämättä erityisen ongelmallinen. (Pylkkänen ym. 2009, 14-15.)

Menetelmästä riippuen on siis mahdollista, joko vähentää riskitekijöitä, tai vahvistaa suojaavia tekijöitä kohderyhmän elämässä. Nuo tekijät on aina tunnistettava kunkin toiminnan tavoitteiden, vaikuttamisen tason (yksilö, lähisuhteet, paikallisyhteisö, yhteiskunta) ja kohderyhmän ominaisuuksien (ikä, sukupuoli, kulttuuri jne.) mukaan. (Laatutähtea tavoittelemassa 2006, 16.) Camera obscuran tavoitteena on lisätä päihteidenkäytöltä suojaavia tekijöitä, sekä vähentää niihin liittyviä riskitekijöitä. Camera obscura -toiminnassa pyritään ottamaan huomioon sekä yksilöstä itsestä että ympäristöstä nousevat suojaavat ja riskitekijät. Seikkailussa käsitellään nuorten itsetuntoon, itseluottamukseen, elämänhallintaan, ryhmänpaineeseen ja sen sietämiseen liittyviä asioita. (Nyman 2011.)

3.6 Elämyspedagogiikka ehkäisevässä päihdetyössä

Elämys, kokemus, oppiminen, kasvu, ohjaaminen, elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus ovat termejä, joita käytetään nykyaikana monessa käytännön koulu- ja kasvatustyössä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen on omaksuttu myös nuoris- ja sosiaalityössä sekä terapiassa ja kuntoutuksessa. Elämyksellisyys ja kokemuksellisuus nähdään tärkeäksi kasvussa ja oppimisessa. (Karppinen & Latomaa 2007, 11.) Vaikka Camera obscuran suurin vaikuttavuus perustuu kerronnallisuuteen, ovat elämyspedagogiset ja seikkailukasvatukselliset näkökulmat myös oleellisia Camera obscura seikkailussa. Seikkailu tarjoaa Camera obscuralle puitteet, se motivoi osallistujia ja vahvistaa ja tukee kertomusta. Camera obscura pyrkii kokonaisvaltaiseen kokemukseen ja oppimiseen, jossa ovat mukana keho, tunne sekä mieli. (Nyman 2011.)

Seikkailu- ja elämyspedagogiikan kehittäjänä pidetään Saksalaista Kurt Hahnia (1886-1974). Hahnin huoli yhteiskunnallisista sairauksista ja niiden vaikutuksista lapsiin ja nuoriin toimivat pohjana uuden pedagogiikan syntyyn (Telemäki 1998, 15). Hahnin kasvatuseriaatteena oli yksilön persoonallisuuden kehittäminen käytännön

tekemisen kautta saatujen kokemusten ja elämysten avulla. Lähtökohtana hänellä oli vaikuttaa yksilöön tajunnan, aistien ja elämysten aktivoinnin välityksellä. (Fossi & Jokinen 1997, 35)

Elämyspedagogiikalla tarkoitetaan ihmisten kasvun ja oppimisen mahdollistamista sellaista elämysten kautta, jotka koskettavat ihmistä kokonaisvaltaisesti. Elämyspedagogiikassa yksilölle tarjotaan haasteita, joiden kohtaamisen ja voittamisen avulla ihmisen on mahdollisuus oppia ja kehittyä. Kokemuksellisuus ja kokonaisvaltaisuus kulkevat elämyspedagogiikassa käsi kädessä. Elämyspedagoginen toiminta antaa yksilölle ja ryhmälle mahdollisuuden huomata ja arvioida toimintatapojaan. Ryhmä on yksilölle peili, jonka kautta hän saa palautetta itsestään ja toiminnastaan. Palautekeskustelujen avulla kurssilla opittu pyritään siirtämään osallistujien arkeen. (Outwardbound 2011.)

Pyrkimyksenä on saattaa yksilö yksin tai ryhmässä pohtimaan, elämiskasvatuksen avulla kohdattujen kokemusten ja tunnetilojen kautta, oman elämänsä tai yhteisönsä ongelmia ja haasteita sekä etsimään niihin vastauksia. Elämykset toimivat ärsykeinä, jotka avaavat ihmisen mieltä ja synnyttävät luovia prosesseja. (Kiiski 1998, 109.) Tämä toteutuu Camera obscurassa, koska osa ohjelman harjoitteista on melko haastavia, muttei kuitenkaan ylivoimaisia. Tämä tukee oppijan edellytyksiä löytää itsestään uusia voimavaroja (Nyman 2011). Jännityksen, kauneuden, turvallisuuden, tunnelman ja dramatiikan kokeminen ovat hyvin tärkeitä emotionaalisia motivaatiotekijöitä oppimisprosessissa (Kiiski 1998, 112).

Fossi & Jokinen (1997, 35) määrittelevät seikkailukasvatuksen olevan tavoitteellista, yksilön kokonaisvaltaisen kasvun huomioivaa toimintaa, johon sisältyy ryhmässä toimiminen, jolla pyritään yksilön minäkuvan ja itsetunnon kehittämiseen onnistumisen kokemusten ja omien henkisten ja fyysisten rajojen kohtaamisen kautta.

Elämyspedagogiikassa suositaan usein menetelmiä, joissa yhteistyö ryhmän kanssa on lähes välttämätöntä, kun taas seikkailulle ominaista on turvautua sellaisiin menetelmiin, joista tekijä pystyy selviytymään yksin. (Telemäki & Bowles 2001, 32.) Seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan määritelmistä on löydettävissä kuitenkin myös yhteneväisyyksiä. Näitä ovat muun muassa kasvun kokonaisvaltainen tukemi-

nen ja yksilön minäkäsityksen sekä itsearvostuksen kehittyminen. Niin seikkailukasvatuksessa, kuin elämyspedagogiikassakin painotetaan elämyksellisyyttä, haasteiden kohtaamista, ryhmässä työskentelyä ja omien voimavarojen rajojen kohtaamista. (Fossi ym. 1997, 36.)

Camera obscurassa tuntemattomassa ympäristössä tapahtuvat toiminnot muodostavat puitteet nuoren persoonalliselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Osanottajat viedään outoon ja vieraaseen ympäristöön, joka vie osallistujan epätasapainoiseen tilaan. Tällä pyritään saamaan osallistuja valpastumaan, pohtimaan, tuntemaan ja kokemaan. Kokemukset kattavat niin kognitiiviset, emotionaaliset ja toiminnalliset tasot. Seikkailun aikana osallistuja elää ja kokee ympärillään tapahtuvia asioita, toimii ohjeiden mukaan ja tekee valintoja omien päätösten mukaan. (Nyman 2011) Jännityksen, kauneuden, turvallisuuden, tunnelman ja dramatiikan kokeminen ovat hyvin tärkeitä emotionaalisia motivaatiotekijöitä oppimisprosessissa (Kiiski 1998, 112).

Camera obscura on sekä ulkoapäin tapahtuvaa ohjausta ja toisaalta oppijasta itsestä lähtevää kehitystä. Jokainen osallistuja jäsentää todellisuutta omasta näkökulmastaan, vaikka siihen vaikuttaa myös ryhmän sisäiset tekijät. Nuoria kannustetaan tekemään ryhmästä riippumattomia päätöksiä ja, jotta osallistujien omat kokemukset ja tunteet eivät menettäisi merkitystään, ulkoapäin tuleva kontrolli pyritään pitämään löyhänä. (Nyman 2011.)

Camera obscura noudattaa elämyspedagogiikan metodiikkaa. Elämyspedagogiikan lähtökohdiksi luetaan toimintaorientoitunut ja sosiaalinen oppiminen. Vaikka Camera obscurasta löytyy enemmän kognitiivisia ja emotionaalisia harjoitteita, löytyy myös toiminnallisia. Lisäksi Camera obscura -seikkailu on toiminnallinen osa. Camera obscurassa sosiaalinen oppiminen on nähtävissä dialogisten, reflektiovien ja jopa henkilökohtaisten harjoitteiden kautta. (Nyman 2011.) Elämyspedagogiikka on jatkuvaa toiminnan ja reflektion vuorovaikutusta. Reflektion avulla integroidaan eletyt kokemukset edessä odottaviin haasteisiin ja oppimistehtäviin. (Telemäki ym. 2001, 32; Kivelä ym. 2010, 20-21)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustavoite

Opinnäytetyötämme varten tekemiemme nuorten haastatteluiden avulla pyrimme kartoittamaan seikkailun kiertäneiden nuorten kokemuksia ja mielipiteitä Camera obscura -seikkailusta ja erityisesti siellä käsiteltävistä aihealueista. Tavoitteena oli myös selvittää nuorten mielipiteitä Camera obscurasta yleisesti sekä selvittää, ovatko seikkailun aiheet ajankohtaisia nykynuorille. Saamamme aineiston avulla annamme työn tilaajalle kehitysideoita, joiden avulla seikkailua voitaisiin lähteä kehittämään tulevaisuudessa. Nuorilta saadun palautteen avulla HNMKY pystyy kehittämään seikkailua suoraan nuorilta saadun palautteen sekä meidän tutkijoiden tekemien havaintojen perusteella.

Rajasimme tutkimuksemme kohderyhmäksi ainoastaan nuoret, koska he ovat seikkailun kohderyhmä ja halusimme tietää juuri seikkailuun osallistuvien mielipiteitä. Koska Camera obscuraa tehdään nimenomaan nuoria varten, on erittäin tärkeää, että nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa seikkailun sisältöön. Camera obscura -seikkailu on aikuisten nuorille tuottama kokonaisuus ja nyt saadut nuorten mielipiteet tuovat uutta näkökulmaa päihdekasvatuksen järjestämiseen.

4.2 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus

Määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä ja sen aineistonkeruussa käytetään standardoituja tutkimuslomakkeita, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin: Mikä? Missä? Paljonko? ja Kuinka usein?. Ilmiöt kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tuloksia havainnollistetaan taulukoin ja kuvioin. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa selvitetään eri asioiden välisiä riippuvuuksia tai tutkittavassa asiassa tapahtuneita muutoksia. Aineistojen tuloksia pyritään yleistämään tutkittua ilmiötä laajempaan joukkoon tilastollisen päättelyn keinoin. (Heikkilä 2008, 16-17.)

Tutkimuksessamme käytämme laadullista tutkimusta. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin: Miksi?, Miten? Ja Millainen?. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusjoukko rajataan pieneen määrään tapauksia, mutta ne pyritään analysimaan mahdollisimman tarkasti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tyypillistä suppea, harkinnanvaraisesti koottu näyte ja siinä pyritään ymmärtämään ilmiö niin sanotun pehmeän tiedon pohjalta. Kun halutaan kehittää toimintaa, etsiä vaihtoehtoja tai tutkia sosiaalisia ongelmia, on kvalitatiivinen tutkimus sopivin vaihtoehto. Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla voidaan antaa myös virikkeitä erilaisille jatkotutkimuksille. (Heikkilä 2008, 16-17.) Kvalitatiivinen tutkimus sopi meille parhaiten, koska emme halunneet tietää tarkkoja prosenttiosuuksia tai lukumääriä tutkittavasta ilmiöstä. Meitä kiinnosti enemmän tutkia nuorten kokemuksia ja kehittää niiden pohjalta seikkailua

Metsämuuronen (2008, 14) määrittelee teoksessaan kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaisimmiksi tutkimusmenetelmiksi havainnoinnin, tekstianalyysin haastattelun ja litteroinnin. Havainnointi toimii välineenä toisen kulttuurin ymmärtämisessä, haastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä valitulle yksilölle tai ryhmälle ja litterointi auttaa ymmärtämään paremmin, kuinka tutkimukseen osallistujat organisoivat puheensa.

4.3 Tutkimusprosessi ja aineistonkeruu

Tutkimusprosessi alkoi keväällä 2011, kun olimme mukana järjestämässä Camera obscuraa Vaajakosken yläkoululla. Järjestämisen osalta osallistuimme sekä oppituntien että seikkailun aikataulutukseen ja toteutukseen.

Aineistoa varten haastattelimme viittä eri nuorten ryhmää Vaajakosken yläkoululta. Nuoria haastatelluissa ryhmissä oli yhteensä kaksikymmentäneljä, neljä-kuusi ryhmää kohden. Haastateltavista ryhmistä kaksi oli yhdeksänneltä luokalta ja kolme kahdeksannelta. Haastatteluryhmien jäsenet koostuivat saman luokan nuorista ja niissä oli mukana sekä tyttöjä että poikia. Haastatteluissa keskityimme selvittämään nuorilta heidän mielipiteitään seikkailusta ja sen kehityskohdista. Aikomuksenamme

oli myös tehdä yksilöhaastatteluja, mutta päädyimme lopulta pelkkiin ryhmähaastatteluihin, koska arvelimme saavamme nuorista niissä enemmän irti.

Teimme kaikki viisi ryhmähaastattelua saman päivän aikana. Ennen haastattelupäivää olimme keränneet nuorten vanhemmilta lupalaput nuorten haastattelua varten. Lupalappujen perusteella valitsimme luokat, joiden nuorista kokosimme sopivan kokoiset ryhmät.

Lisäksi keräsimme yhdeksältä luokalta ainekirjoituksen. Luokat valittiin sen perusteella, kelle pidimme Camera obscura -seikkailun jälkeen viimeisiä oppitunteja. Mukana koonnassa olivat kaikki luokka-asteet. Ainekirjoituksessa nuoret saivat kirjoittaa muutamana apukysymyksen avulla vapaasti omia ajatuksiaan koko Camera obscura -kokonaisuudesta. Ainekirjoitukset palautettiin nimettöminä. Kävimme ainekirjoituksen aineiston läpi heti keruun jälkeen ja poistimme sieltä vastaukset, jotka eivät olisi hyödyttäneet työtämme ollenkaan.

Aineistona käytämme myös omaa havainnointiamme seikkailun toimivuudesta. Seikkailu järjestettiin Vaajakosken yläkoululaisille ja Viitaniemen kahdeksasluokkalaisille yhteensä yhdeksänä päivänä, joina jokaisena päivänä olimme kaikki kolme paikalla osallistuvina havainnoitsijoina. Kahden viikon aikana pääsimme näkemään kahdenkymmenen yhdeksän nuorten ryhmän kiertävän seikkailun.

4.4 Aineistonkeruumenetelmät

Haastattelua käytetään tiedonkeruumenetelmänä esimerkiksi silloin kun tutkimuksen aiheena on vähän kartoitettu, tuntematon alue. Haastattelu on hyvä menetelmä myös silloin, kun halutaan selventää saatavia vastauksia ja tutkia arkoja tai vaikeita asioita. Haastattelun etuna on se, että siinä voidaan säädellä aineistonkeruuta joustavasti tilanteen ja vastaajien mukaan. Haastattelun luotettavuutta voi heikentää se, jos haastateltava antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia ja esiintyy esimerkiksi hyvänä kansalaisena ja moraaliset ja sosiaaliset velvollisuudet täyttävänä ihmisenä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 205-207.) Valitsimme haastattelun aineistonkeruume-

netelmäksi, koska halusimme saada nuorilta suoraan palautetta radasta. Halusimme myös tarvittaessa selventää nuorten vastauksia.

Haastattelun etuihin lukeutuu myös se, että tutkija voi haastattelun lomassa toimia myös havainnoitsijana. Haastateltavan sanomisen lisäksi muistiin voidaan kirjata myös se, kuinka asia sanotaan. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 73.)

Haastattelulajit voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään, jotka ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu sekä avoin haastattelu. Näistä voidaan myös käyttää nimityksiä strukturoitu, puolistrukturoitu sekä strukturoimaton haastattelu. Lomakehaastattelu toteutetaan lomaketta apuna käyttäen. Lomakehaastattelussa kysymysten ja väitteiden muoto sekä esittämisjärjestys on ennalta määrätty. Teemahaastattelu on avoimen ja lomakehaastattelun välimuoto ja sille on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Avoimen haastattelun ideana on, että haastattelijä selvittää haastateltavan ajatuksia, tunteita, mielipiteitä ja käsityksiä sen mukaan, kuin ne aidosti tulevat vastaan keskustelun edetessä. (Hirsjärvi ym. 2010, 206-209; Ruusuvuori & Tiittula 2005, 11-12.) Haastattelulajina käytimme lomakehaastattelua, mutta sovelsimme haastatteluissa myös avointa haastattelua. Pyrimme etenemään etukäteen laaditun lomakkeen mukaan, mutta poikkesimme aiheesta tarvittaessa. Kun nuoret halusivat sanoa jotain, annoimme heille siihen mahdollisuuden, vaikkei se välttämättä liittynyt juuri sillä hetkellä käsiteltävään asiaan.

Haastattelun eri muotoja ovat yksilö-, pari- ja ryhmähaastattelu. Ryhmähaastattelu on tehokas erityisesti silloin kun voidaan etukäteen arvioida haastateltavien olevan niukkanaisia tai arkoja haastattelutilanteessa. (Hirsjärvi ym. 2010, 210-211.) Valitsimme ryhmähaastattelun juuri sen takia, koska etukäteen arvelimme nuorten olevan arkoja haastattelutilanteessa. Yksilöhaastatteluissa olisi voinut olla se vaara, että nuoren ollessa haastattelijan kanssa kahden, nuori olisi mennyt lukkoon. Halusimme myös saada mahdollisimman monen nuoren kommentit ja mielipiteet radasta haastattelun kautta, joten ryhmähaastattelu oli luonteva valinta.

Ainekirjoitusmenetelmämme lukeutuu narratiiviseen tutkimukseen. Narratiivinen tutkimus perustuu kertomuksen analyysiin. Narratiivisessa tutkimuksessa ajatellaan ker-

tomuksia tapana ymmärtää omaa elämää ja tehdä oman elämän tapahtumia merkityksellisiksi. Lähtökohtana on siis kertojan näkökulma ja kerrotut tarinat kuvaavat kertojansa kokemusmaailmaa. Narratiiveja voidaan kerätä esimerkiksi teemahaastattelulla, elämänkerroilla tai päiväkirjoilla. Aineistonkeruussa on tärkeää saada tutkittavat kertomaan vapaasti halutusta aiheesta. Aineiston analyysissä on tavoitteena kuulla ja säilyttää kertojan ääni. (Hirsjärvi ym. 2010, 218-219; Perttula & Latomaa 2009, 198-200.) Ainekirjoitusten kautta halusimme antaa nuorille helpon kanavan kertoa kokemuksistaan seikkailussa.

Havainnointi antaa tutkijalle tietoa siitä, mitä jossakin todella tapahtuu ja toimivatko ihmiset todella niin kuin sanovat toimivansa. Havainnoinnin etuna on se, että sen avulla saadaan välitöntä ja suoraa palautetta yksilöiden, ryhmien ja organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnoijan tulee yrittää olla mahdollisimman objektiivinen, vaikka vaarana on, että tämä sitoutuisi emotionaalisesti tutkittavaan ryhmään. Havainnoinnin toteuttaminen kuluttaa paljon tutkijan aikaa ja siihen liittyy myös eettisiä ongelmia esimerkiksi sen osalta, kuinka paljon tutkittaville kerrotaan havainnoinnin tarkoista kohdista. (Hirsjärvi ym. 2010, 212-214.)

Havainnointi on hyvä aineistonkeruumenetelmä erityisesti silloin, kun tutkittavasta aiheesta tiedetään hyvin vähän tai ei laisinkaan. Havainnointi voi kytkeä muut aineistonkeruumenetelmät paremmin saatuun tietoon, jolloin asiat voidaan nähdä havainnoinnin avulla ”oikeissa yhteyksissä”. Lisäksi havainnoimalla haluttava tieto tutkittavasta ilmiöstä voidaan monipuolistaa. (Sarajärvi ym. 2009, 81.) Havainnointi oli meille luonteva valinta aineistonkeruumenetelmäksi, koska vietimme niin paljon aikaa nuorten kanssa. Havainnointi tukee muita aineistonkeruumenetelmiämme.

Havainnointi voidaan jakaa systemaattiseen ja osallistuvaan havainnointiin. Systemaattinen havainnointi suoritetaan useimmiten tarkasti rajatuissa tiloissa, kuten laboratoriossa, tai luonnollisissa tilanteissa, kuten luokahuoneissa. Systemaattisessa havainnoinnissa havainnot tehdään ja tallennetaan tarkasti, esimerkiksi listojen tai arviointiskaalojen avulla. Osallistuvan havainnoinnin tutkimukset ovat useimmiten kenttätutkimuksia, joissa tutkija pyrkii pääsemään osaksi tutkittavaa ryhmää. (Hirsjärvi ym. 2010, 214-217.)

5 TULOSTEN TARKASTELU

Jotta aineiston sisältö aukeaisi paremmin, esittelemme tässä kappaleessa saamiimme tuloksia haastatteluista, ainekirjoituksesta sekä omista havainnoistamme. Tuloksissa emme ole erotelleet tyttöjen ja poikien vastauksia, koska ne eivät juurikaan eronneet toisistaan.

5.1 Haastattelut

Ryhmähaastatteluissa pyrimme selvittämään nuorilta, millaisia tuntemuksia Camera obscura -seikkailu herätti heissä. Halusimme myös ottaa selville nuoren mielipiteen siitä, koskettivatko seikkailun aiheet nykynuorten elämää sekä saamaan kehitysideoita seikkailun muuttamiseksi. Kävimme haastatteluissa läpi jokaisen huoneen kerrallaan ja keskustelimme jokaisesta niin, että kaikki saivat sanoa sanottavansa. Lopuksi kysyimme, millaisia asioita nuoret haluaisivat seikkailussa käsiteltävän. Keskustelimme myös nuorilta esille tulevista, seikkailua koskevista aiheista, kuten nauhan puhujan äänestä sekä siitä, minkä ikäisille Camera obscura parhaiten soveltuu.

Nuoret olivat sitä mieltä, etteivät seikkailussa käsitellyt aiheet olleet vanhentuneita eivätkä huoneita läpikäydessä osanneet antaa konkreettisia kehitysideoita siitä, kuinka seikkailua voitaisiin kehittää. Huoneet olivat pääsääntöisesti heidän mielestään hyviä. Seikkailuun lisättäviksi aiheiksi nuoret ehdottivat muun muassa väkivaltaa, kiusaamista, ryhmäpainetta sekä riitaa vanhempien välille.

Kun nuorilta kysyttiin, millaisia tunteita seikkailu herätti heissä ja mitä radasta jäi päällimmäisenä mieleen, suurin osa mainitsi positiivisena asiana maalin teon jääkiekkokaukalossa sekä sumujoen paineiden virrassa. Osa jännitti mennä seikkailuun sisään ja osasta oli helpotus päästä seikkailusta pois, koska kokivat seikkailun lapsellisena. Osa nuorista oli sitä mieltä, ettei seikkailu herättänyt heissä mitään uu-

sia ajatuksia. Toiset taas olivat sitä mieltä, että seikkailu oli hyvä, koska siellä sai ajatella *"kaikenlaisia erilaisia asioita"*.

Seikkailun elämäntaidon portaat -huone sai nuorilta kiitosta sen takia, että siellä käsiteltiin oikeaa elämää koskettavia konkreettisia asioita. Haastatteluissa nuorilta kuitenkin tuli myös toiveita, että seikkailussa pitäisi käsitellä vielä konkreettisempia asioita.

"Se oli hyvä, se sai miettimään"

"Siinä oli just semmosia oikeita asioita mitä voi oikeessaki elämässä olla"

Nuorten mielestä Camera obscuran ikäryhmään kuuluvat parhaiten seitsemäs- sekä kahdeksaluokkalaiset. Yhdeksäsluokkalaisista seikkailun kiertämisen vaikutus riippuu henkilöstä, ja nuorten mielestä joillekin yhdeksäsluokkalaisillekin se voi olla ihan hyvä kokemus. Erään yhdeksäsluokkalaisen nuoren mielipide oli kuitenkin seuraavanlainen:

"Ei kyllä se tässä vaiheessa on sillai että jos on päättäny et alkaa vetämään viinaa ni sit vetää viinaa. Ei siihen enää tässä vaiheessa varmaan muutosta tule."

Kahdeksaluokkalaisilta asiaa kysyttäessä, he kokivat Camera obscuran sopivan parhaiten oman ikäisilleen tai vuotta nuoremmille. Yhdeksäsluokkalaiset he jättivät pois, koska käsiteltäviin asioihin *"pitää osata suhtautua huumorilla"*:

"Miks sä jätit ysiluokkalaiset pois siitä?"

"Mä osaan omasta mielestäni suhtautua siihen tarpeeks huumorilla et se ei oo niinku semmosta et onpas tyhmää. Ysillä sit ihmiset alkaa olemaan just sellasia."

Huoneita läpikäydessä nuoret eivät oikein aina osanneet antaa konkreettisia kehitysideoita siitä, kuinka huoneita voitaisiin kehittää. Huoneet olivat pääsääntöisesti heidän mielestään hyviä. Osa huoneista vaikutti vaativan paljon mielikuvitukselta, eivät kä kaikki päässeet tunnelmaan mukaan.

Suurta ihmetystä nuorten keskuudessa herätti se, miksi seikkailun lähdön luona olleessa banderollissa oli kerrottu seikkailun etsitty aarre: *"Aarre olet sinä itse"*. Kaikki

eivät kuitenkaan huomanneet asiaa, mutta ne jotka huomasivat sen, kokivat sen hämmentävänä ja typeränä.

”Se oli vähän tyhmä ku siinä ennenku sä menit sinne sisään ni oli se että ”Aarre olet sinä itse” ja sit sä lähit etsimään aarretta sinne.”

Osa nuorista oli sitä mieltä, että nauhan puhujan ääni oli hauska ja pelottava. Kun kysyimme, olisiko jonkun toisen ääni parempi, nuoret olivat sitä mieltä että ei. He pitivät parempana sitä, että ohjeiden antaja vaikuttaa paljon vanhemmalta kuin mitä he itse ovat. Jos nauhalla olisi puhunut joku nuorempi aikuinen, olisi siitä tullut vain sellainen olo *et mitä” helkkaria sä rupeet mulle selittämään.”*

”Se ääni oli yks parhaista selostusäänistä mitä oon vähään aikaan kuullu.”

5.2 Ainekirjoitukset

Ainekirjoituksien tarkoituksena oli, että nuoret saavat mahdollisuuden kertoa vapaasti tuntemuksistaan seikkailun kiertämiseen ja sen sisältöön liittyvistä asioista. Kertomisen helpottamiseksi olimme antaneet heille muutaman apukysymyksen. Ainekirjoitusten tavoitteena oli saada nuorilta suoraa palautetta seikkailun sisällöistä ja niiden ajankohtaisuudesta nuorten elämään. Kirjoitukseen oli myös mahdollista sisällyttää suoraa palautetta seikkailun onnistuneista ja epäonnistuneista osioista, sekä nuoren oma näkemys siitä, mitä seikkailussa voitaisiin parantaa. Ainekirjoitukset palautettiin nimettöminä, koska tahdoimme, että nuorilla olisi mahdollisimman pieni kynnyks kertoa omat mielipiteensä seikkailusta. Osaksi johtuen nimettömyyden mahdollisuudesta, osa saamistamme vastauksista ei vastannut mitenkään tahtomiimme aiheisiin.

Apukysymykset joiden avulla nuoret pystyivät pohtimaan vierailuaan seikkailuun, olivat seuraavia:

- Millaisia tunteita tai ajatuksia seikkailurata herätti sinussa?
- Tunsitko, että radan aiheet koskettivat nykynuorten elämää?
- Kaipaako mielestäsi jokin radan rasteista päivitystä nykyaikaisemmaksi? Mikä rasti?

- Onko ehdotuksia mitä aiheita radalla voitaisiin käsitellä, mitä siellä ei tällä hetkellä käsitellä?

Kuten haastatteluissakin kävi ilmi, myös ainekirjoituksissa seikkailua pidettiin pääosin onnistuneena kokonaisuutena. Seikkailun tavoite täyttyi hyvin, sillä todella useassa ainekirjoituksessa kerrottiin, että seikkailun kiertäminen sai nuoren ajattelemaan omaa elämäänsä ja siihen liittyviä asioita.

”Rata oli mielestäni todella kiva, pääsi oikein kunnolla pohtimaan tärkeitä kysymyksiä, joita ei ehkä tulisi mietittyä muuten.”

”Camera obscura oli mielestäni mukavaa vaihtelua normaaliin koulupäivään. Se sai miettimään erilaisia asioita esim. sitä, että mikä on oikein ja mikä väärin.”

”Seikkailurata oli mukava kiertää, koska siinä alkoi ajatella omaa elämäänsä ja sen kiertorataa.”

”Seikkailurata oli minusta kiva. Minulle heräsi radan jälkeen tunne, että voisin ajatella asioita eritavalla ja rohkaistua.”

Seikkailussa käsiteltäviä aiheita pidettiin myös onnistuneina ja nykynuoria koskettavina, eikä palautteiden perusteella tullut ilmi, että mikään aihe olisi ollut epäolennainen.

”Samantyyppisiä kysymyksiä tapaa ihan arkipäivissäkin, joten siitä plussaa.”

”Seikkailurata oli mielestäni ihan kiva. Radan aiheet koskettivat nykynuorten elämää.”

”Camera obscura-rata oli hauska ja opettavainen kokemus, jollaista ei ennen ole tullut koettua. Oli jännittävä nähdä, mitä seuraavassa ”huoneessa” oli. Radan aiheet olivat erilaisia keskenään, mikä oli hyvä. Eli rata ei toistanut itseään. Aiheet koskivat nykynuorten elämää.”

5.3 Omat havaintomme

Teimme yhdessä kaikkien seikkailun pyörittämiseen osallistuneiden yhteistyötahojen kanssa havainnon, että Ajatusten virta -monisteen täyttäminen heti seikkailun jälkeen oli nuorille tärkeää. Ajatusten virta -monisteessa käydään läpi seikkailussa koetut ti-

lanteet uudelleen ja nuori pääsee vielä miettimään asioita omaan elämäänsä liittyvien kysymysten kautta.

Ajattelimme ensin, että kirjoituspisteen sijoittaminen samaan tilaan seikkailun kanssa saattaisi aiheuttaa häiriötä seikkailussa kulkeville. Huolestutti kuitenkin turhaksi, sillä lähes jokainen nuori keskittyi hiljaa oman monisteen täyttämiseen. Nuoret vastasivat kysymyksiin ajatuksella. Vastauksista oli selkeästi huomattavissa, että seikkailun kertaaminen Ajatusten virta -monisteen avulla oli tärkeä osa prosessia. Omiin havaintoihimme pohjaten uskomme, että monisteen täyttämiseen käytetty panos ja aika, johtui seikkailun kiertämisen vaikuttavuudesta.

Tarkkailimme seikkailuviikkojen aikana paljon eri ikäluokkien välisiä eroja seikkailussa. Teimme selvän huomion, että kahdeksaluokkalaisten ovat kaikkein optimaalisin kohderyhmä seikkailuun. Seitsemäsluokkalaisten ovat suurimmaksi osaksi vielä hieman nuoria ymmärtämään seikkailussa käsiteltävien aiheiden yhteyttä päihteiden käyttöön ja seikkailu saattoi siksi jäädä hieman irralliseksi kokonaisuudeksi. Heidän kanssaan ajaututtiin usein keskustelemaan, kuinka esimerkiksi omiin unelmiin tai epäonnistumisiin liittyvät asiat liittyivät mitenkään päihdevalistukseen. Yhdeksäsluokkalaisten taas käyttäytyivät pääosin hyvin välinpitämättömästi ja lamaantuneesti koko seikkailukokemuksen ajan, eivätkä jaksaneet juuri kommentoida kokemaansa jälkeensä, eivätkä myöskään osallistua seikkailua edeltävään toimintaan. Kahdeksaluokkalaisten taas jaksoivat keskittyä seikkailussa, ymmärsivät miksi siellä ollaan ja oivalsivat hyvin miten seikkailun aiheet liittyivät päihteiden käyttöön. Kahdeksaluokkalaisten kanssa käytiin parhaimmat keskustelut seikkailun tapahtumista ja sen vaikutuksista heidän ajatuksiinsa.

Seikkailuun osallistuneiden oppilaiden asenteissa emme havainneet eroja tyttöjen ja poikien välillä. Seikkailu on jokaiselle henkilökohtainen kokemus ja asenteet liittyen päihteisiin ovat myös jokaisella henkilökohtaisia. Emme nähneet kahden viikon aikana viitteitä siitä, että jompikumpi sukupuoli suhtautuisi asiaan merkittävästi eri tavalla.

Seikkailussa on ennen seikkailuun menoa valmistautumishuone sekä seikkailun jälkeen toimintahuone, joissa molemmissa oli päihteisiin liittyvää ohjelmaa. Yhteistyötoimijoiden edustajat olivat pääosin pitämässä näitä ohjelmahuoneita nuorille, huomasim-

mekin heti, että tutut tahot, kuten nuorisotyöntekijät olivat todella hyvä lisä Camera obscura -seikkailuun. Tutut ammattilaiset saivat nuoret hyvin avautumaan ja reflektoimaan tapahtunutta.

5.4 Välitön tunnelmapalaute

Välittömästi seikkailun kiertämisen ja Ajatusten virta-monisteen kirjoittamisen jälkeen annoimme nuorille mahdollisuuden purkaa tuntemuksiaan palauteseinään. Sana oli vapaa, mutta olimme myös kirjoittaneet apukysymyksiä. Apukysymyksiä olivat:

- Mitkä fiilikset?
- Mitä jäi radasta mieleen?
- Plussat ja miinukset?

Ohjasimme nuoret kirjoittamaan palautetta, mutta ketään emme pakottaneet siihen. Tästä huolimatta palautetta tuli melko monipuolisesti. Iso osa nuorista kuvaili seikkailua sanoilla kiva, jännä, ok ja mukava. Moni kommentoi seikkailun olleen opettavainen sekä laittaneen sen miettimään asioita.

Pieni osa nuorista piti seikkailua tylsänä ja turhana. Eräs nuori kommentoi seikkailua sanoin: *"Ihan turhaa shittiä, tätä jauhetaan joka paikas"*. Eräässä kommentissa plus-saa sai seikkailun toteutus, mutta sisältö oli *"p***aa"*. Muutama nuori purki seikkailun tuntojaan syvällisemminkin ja eräs kommentti radasta kuului: *"Kuin olisi käynyt huvipuistossa, mutta tärkeiden asioiden äärellä."*

6 KEHITTÄMISIDEAT

Kehittämideoita Camera obscura -seikkailuun pyrimme saamaan ryhmähaastattelujen kautta suoraan seikkailun kiertäneiltä nuorilta. Tarkoituksena haastatteluissa oli, että nuori saa avoimesti sanoa oman mielipiteensä ilman, että me haastattelijoina pyrkisimme ohjaamaan nuorten ajatuksia tiettyyn suuntaan.

6.1 Haastattelut

Haastateltujen nuorten perusteella seikkailun aiheet ja huoneet ovat pääosin hyviä, eikä suurempaa muutosta sisältöihin tai seikkailuun itsessään tarvita. Jotakin pientä parannettavaa seikkailusta kuitenkin nuorten mielestä löytyi.

Camera obscura -kokonaisuus keskittyy päihdekasvatuksen ohella myös arvokasvatukseen. Siihen liittyen nuorilta saatiin hyvää palautetta siitä, mitä seikkailuun voisi mahdollisesti tulevaisuudessa lisätä.

”No emmä tiiä, ehkä siellä vois olla joku huone jossa ois peili tai jotain ja sitten että ku monille nuorillehan, nää kaikki anorektikot ja tämmöset, ni sit niitä varten että ois tyytyväinen itteensä.”

Nuoret mainitsivat haastatteluissa koulukiusaamisen sellaiseksi aiheeksi, jonka voisi lisätä seikkailuun. Koska Camera obscura -seikkailun yksi tavoitteista on vahvistaa nuoren itsetuntoa, niin tulevaisuudessa voisi kiusaamiseen liittyviä aiheita ottaa enemmän esille seikkailussa sekä yleisesti Camera obscura -kokonaisuudessa. Useille nuorille kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen on arkipäivää. Stakesin tutkimuksen mukaan, joka viides peruskoululainen kokee fyysistä uhkaa koulussa. Myös noin 12 prosenttia yläkoululaisista pojista kertoo itse kiusaavansa toisia. Koulukiusaamisella on myös vaikutuksia nuoren tulevaisuuteen, ylipäätään elämässä selviämiseen ja siinä pärjäämisen kanssa. Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että vakavalla ja pitkäkestoisella koulukiusaamisella on selvä yhteys myöhempisiin depressio-oireisiin, syrjäytymiseen ja toivottomuuteen. (Sinkkonen 2010, 188.)

Haastatteluissa nuoret nostivat esille oppitunnit, joita opettajat heille pitivät. Kokonaisuutena Camera obscura vaatisi myös koululta täydellisen sitoutumisen oppituntien pitoon. Jotta kokonaisuudesta saataisiin maksimaalinen hyöty irti, tulisi myös oppitunnit ja itse seikkailun ulkopuolisetkin asiat hoitaa samalla sitoumuksella läpi. Nuorten haastatteluista kävi ilmi, että kaikki oppitunnit eivät olleet mielekäs kokemus ja paljon mielekkyyteen vaikuttaa se, kuinka ne toteutetaan ja juuri tämä toteutus olikin ainakin osalla tunneista kadoksissa. Haastatteluissa oppilaat kertovat, että osa opettajista ei ollut edes valmistautunut oppituntien pitoon, kun kyseisen oppitunnin piti al-

kaa. Kysyttäessä oppituntien tylsyydestä, josta haastatteluissa mainittiin, vastaukseksi saatiin muun muassa seuraavaa:

*” No just, emmä tiiä, mitä ne oli ne mitä me käytiin Reiskan kanssa ku se meni vähän pipariks ku ”en minä ole lukenut niitä ohjeitakaan vielä”
- Sama, ne jotkut tuntu vähän turhille tunneille.
- Ku ei ne opettajat osannu vetää niitä.”*

Haastatteluissa kävi useaan kertaan ilmi, että seikkailua kiertävät nuoret olivat menneet liian aikaisin seikkailussa eteenpäin. Haastatteluissa nuoret sanoivat, että nauhan ohjeet olivat selkeät, mutta tulivat liian hitaasti välillä. Nuoret kertoivat, että ohjeiden hitauden takia he olivat välillä epävarmoja siitä, saavatko liikkua eteenpäin. Moni kertoi kulkeneensa seikkailua eteenpäin jo ennen kuin nauhan ohjeet tulivat. Nauhan ohjeiden väliä voisi pienentää etenkin huoneiden siirtymisten välillä. Näin nuorten ei tarvitsisi seikkailun aikana miettiä, etenevätkö siellä oikealla tavalla.

”Ohjeet oli selkeet, mutta kerkes melkein jo päättämään, että menee jo seuraavaan huoneeseen ja vasta siellä tuli ne ohjeet.”

6.2 Ainekirjoitukset

Kiusaaminen ja syrjiminen ovat aiheita, jotka nousivat ainekirjoituksissakin esille. Kiusaaminen on suuri ongelma nykypäivänä ja nuoret selvästi kaipaavat sitä käsittelevää aihealuetta seikkailuun.

”Rata oli kiva kokemus ja ainakin itse onnistuin eläytymään. Aiheet olivat ajan-kohtaisia, radalla voisi kuitenkin olla enemmän suvaitsevaisuutta koskevia juttuja ja se voisi olla muutenkin pitempi.”

”Radalla voisi käsitellä samoja aiheita mutta esim. kiusaamisesta ei puhuttu paljon.”

Itsetunnolla on suuri merkitys nuoren elämässä, mitä vahvempi itsetunto ja mitä enemmän nuori itse on perillä omista ajatuksistaan, sitä helpompi nuoren on tuoda omat mielipiteensä esille rohkeasti. Uskallus olla oma itsensä vaikuttaa nuoren päih-

dekokeiluihin, jolloin ei antaudu välttämättä niin helposti muiden vietäväksi vain siitä syystä, että muutkin tekevät niin.

”Camera obscura-rata oli jännittävä ja siellä esitettiin kysymyksiä itsetuntoon liittyen. Rata vahvisti luottamusta siihen, että on itse riittävä.”

”Radalla voitaisiin käsitellä itsetunto asioita hieman paremmin.”

Nuoret nostivat esille joukosta erottumisen tärkeyden.

”Siellä pitäisi käsitellä joukosta erottumista ja sitä kuinka tärkeää se on!”

”Nykynuorten itseluottamus ei ole huipussaan ja siksi he sortuvat päihteisiin.”

Seikkailun kiertäminen kestää tällä hetkellä noin 10 minuuttia henkilöltä, silti palautteiden perusteella nuoret eivät pitäneet seikkailua liian pitkänä, vaan itse asiassa monen vastaajan mielestä seikkailu oli liian lyhyt.

”Olisi ollut mukava, jos rasteja olisi ollut radalla enemmän ja niillä lisärasteilla oltaisiin vaikka käsitelty vielä enemmän vaikkapa itsetuntoa ja päihteitä.”

Koska seikkailu ei tällä hetkellä nuorten mielestä ole liian pitkä, niin ei olisi poissuljettu idea, että seikkailua jatkettaisiin. Jatkamisen voisi tapahtua juurikin haastatteluissa ja ainekirjoitusten perusteella ilmitulleista asioista, kuten esimerkiksi itsetuntoon ja kiusaamiseen liittyvillä asioilla.

Seikkailuun toivottiin myös hieman toiminnallisempaa tekemistä, sillä kirjoituksissa tuli esille, että toiminnallisempi seikkailu olisi ollut mielekkäämpi.

”Rata oli mukava, se olisi voinut olla hieman pidempi ja siellä olisi voinut olla enemmän toimintaa.”

”Camera obscura rata oli tylsä, siellä olisi pitänyt olla toiminnallisia juttuja.”

Koska seikkailun tarkoitus on se, että sitä kiertäessä poistutaan ”todellisesta maailmasta” ja uppoudutaan omiin ajatuksiin, niin toiminnallisten asioiden tuominen seikkailuun on hankalaa. Keskittyminen ja omien ajatusten kuuleminen on erittäin tärkeää seikkailua kiertävälle nuorelle ja toiminnallisista asioista lähtevä ääni voisi vaikeuttaa

omissa ajatuksissa pysymistä. Toiminnallinen osio toisi myös toteutukseen haasteellisuutta, koska jokaiselle pitäisi tarjota oma aika suorittaa tehtävää ja tällöin seikkailun tarkka aikataulutuksen meni sekaisin.

Kehittämistä toivottiin myös seikkailun alkuun, aikaan, jolloin odotetaan seikkailuun pääsyä. Jotkut nuorista kokivat myös toisista huoneista kuuluvat äänet häiritsevänä tekijänä.

”Ennen rataa oli turhauttavaa, kun joutui odottamaan niin kauan.”

”Se välillä pilasi tunnelmaa, kun kuului toisista huoneista ääniä”.

Lisäksi nuoret toivoivat seikkailuun lisättäväksi seurusteluun ja koti-elämään liittyviä aiheita. Nuoret pitivät tärkeinä myös, että seikkailussa käsiteltäisiin jollakin tavalla liikenneturvallisuutta, internetin vaaroja sekä masennusta ja mielialaongelmia.

6.3 Omat havainnot

Nuoret siirtyivät seikkailutilaan odottamaan seikkailuun lähtöä kahden tai kolmen henkilön ryhmissä. Omien havaintojemme perusteella seikkailua edeltävä aika ei ollut liian pitkä. Nuorille jäi aikaa rauhoittua ja valmistautua seikkailuun lähtöön.

Meille tutkijoille heräsi Camera obscuran järjestämisen aikana ajatus siitä, että saataisiinko Camera obscura -kokonaisuudesta mahdollisesti vielä tehokkaampi menetelmä, jos koulun ulkopuoliset nuorisotyötä tekevät tahot osallistuisivat tiiviimmin myös oppituntien pitoon. Kohderyhmänä yläkoululaiset ovat monilla alueilla myös nuorisotilojen ja nuorisotoimen palveluiden käyttäjiä ja tästä johtuen nuorilla on jo mahdollisesti ehtinyt syntyä jonkinasteinen luottamus tuttua nuorisotyöntekijää kohtaan.

Nuorisotyöntekijät aktiivisempina osana Camera obscura -kokonaisuutta olisi hyvä vaihtoehto. Opettajien tuttuus nuorille ja nuorisotyöntekijöiden erityisosaaminen

muodostaisivat yhdessä hyviä kokonaisuuden. Tämä toisi työhön tärkeää moniulotteisuutta. Usealla nuorella on luotuna erilainen suhde opettajaansa, kuin nuorisotyöntekijään. Siksi tällainen koulun ulkopuolelta tuleva, mutta samalla myös tuttu henkilö voisi olla hyvä vaihtoehto Camera obscura oppituntien pitäjäksi.

Järjestäessämme Camera obscuraa Vaajakosken yläkoululla osallistuimme jonkin verran oppituntien pitoon, sellaisten opettajien pyynnöstä, jotka kokivat, etteivät osaa tai pysty oppitunteja valmiista materiaaleista huolimatta pitämään. Saimme tästä hyvää palautetta niin opettajilta, kuin oppilailtakin. Osa nuorista koki Camera obscuran yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi, kun me opiskelijat pidimme oppitunteja ja olimme mukana myös seikkailua pyörittämässä. Opettajien mielestä oli hyvin tervetullutta, että ulkopuoliset tulevat pitämään nuorille oppitunteja tärkeistä aiheista, heidän näkemyksensä mukaan nuoret saattavat olla vastaanottavampia tärkeän tiedon suhteen, kuin jos tuttu oma opettaja pitää oppitunteja.

Seikkailun aikana toiminta- ja valmistautumishuoneissa tehdyt harjoitteet olivat kaikille samat. Uskomme, että seikkailun mielekkyyttä olisi mahdollista parantaa suunnitteleamalla etukäteen erilaista toimintaa eri ikäryhmille. Erityisesti yhdeksäsluokkalaisille osa toiminnasta oli liian tylsää, eivätkä he olleet valmiita osallistumaan toimintaan. Erityisesti tämä näkyi seikkailun kiertämisen jälkeen, kun palattiin huoneeseen josta oli lähdetty ja tarkoituksena oli piirtää paperille tunteistaan, joita seikkailu herätti. paperi jäi melkein tyhjäksi.

7 YHTEENVETO

7.1 Tutkimuskysymysten pohdinta

Nuorten mielipiteistä voidaan todeta, että seikkailun aiheet ovat edelleen ajankohtaisia nuorille. Vaikka Camera obscura on kehitetty 16 vuotta sitten, seikkailun aiheet koskettavat nuoria edelleen. Seikkailussa pääosassa onkin nuoren itseluottamuksen kasvattaminen.

Tällaisen seikkailun kiertäminen ja nuoren omien henkisten ominaisuuksien tukeminen ja lisääminen on erittäin tärkeässä roolissa heidän oman kehityksen kannalta. Ihmisen käsitys elämästä ja siitä, kuinka elämäänsä tahtoo elää, muotoutuu omien kokemusten kautta. Kokemusten avulla nuori oppii tunnistamaan omat heikkoudet sekä vahvuudet ja oppimaan sen, mikä on oikein ja mikä väärin. Suoranaisesti Camera obscura ei näihin vastauksia nuorille anna, vaan kyse on näiden asioiden tukemisesta ja nuoren oman identiteetin vahvistamisesta.

Camera obscuran tavoitteet vastaavat ehkäisevän päihdetyön suojaavia tekijöitä hyvin. Camera obscura kehittää nuorten itsetuntoa ja itsetuntemusta sekä antaa heille tietoa päihteiden käytön riskeistä. Koska Camera obscuraa ovat toteuttamassa monet eri tahot, nuori saa tuntea lähiympäristön välittävän hänestä.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja onnistuminen

Tutkimuksen luotettavuudesta puhuttaessa on eroteltava toisistaan kaksi käsitettä: reliiabelius ja validius. Reliabiliteetti tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä pitikin. Laadullisessa tutkimuksessa validius merkitsee erityisesti sitä, että tutkimuksen kuvaus ja siihen liitetyt selitykset ja tulkinnat vastaavat toisiaan. (Hirsjärvi ym. 2010, 231-232; Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen 2010, 27.)

Tutkimuksen validiutta voidaan tarkentaa käyttämällä tutkimuksessa useita eri menetelmiä. Tätä kutsutaan metodiseksi triangulaatioksi. Kun tutkimukseen osallistuu useampi tutkija aineistonkerääjänä ja tulosten analysoijana ja tulkitsijana, kyseessä on tutkijatriangulaatio. Teoreettinen triangulaatio tarkoittaa sitä, että ilmiötä lähestytään eri teorioiden näkökulmasta ja aineistotriangulaatio sitä, että saman ongelman ratkaisemiseksi aineistoa kerätään eritavoin. (Hirsjärvi ym. 2010, 232-233.)

Keräsimme nuorilta siis aineistoa kahdella eri menetelmällä, haastatteluilla sekä ainekirjoituksilla. Kehittämisideat, joita nuorilta näiden kahden menetelmän avulla saimme, eivät poikenneet toisistaan. Sekä haastatteluissa, että ainekirjoituksissa ilmi

tulleet asiat olivat samoja, eikä kumpikaan tiedonkeruutapa osoittautunut toista paremmaksi.

Vaikka käytimme aineistonkeruuseen erilaisia menetelmiä, olisimme kuitenkin voineet onnistua paremmin tiedon hankinnassa. Valitsimme ryhmähaastattelut yhdeksi tavaksi siksi, että kuvittelimme sen olevan nuorten kannalta vähemmän kiusallinen ja ikävä tilanne. Ryhmähaastattelun etuna näimme sen, että siinä nuorella on tuttuja kavereita tukena ja siksi puhuminen voisi helpottua. Kun yksi kertoo mielipiteensä, niin toinen voi rohkaistua ja kertoa oman näkemyksensä ja näin saisimme keskustelua aikaan. Ryhmähaastattelut eivät kuitenkaan onnistuneet täysin toivomallamme tavalla. Vaikka saimme keskustelua aikaan, joukkoon mahtui myös ryhmiä, joilta vastausten saaminen osoittautui hyvin vaikeaksi.

Keskustelun vaikeuteen mielestämme vaikutti myös haastattelujen ajankohta. Koska elimme kevään viimeisiä hetkiä, nuorten mielessä painoi jo ajatus kesälomasta. Tämän vuoksi nuorten asenne haastatteluja kohtaan saattoi olla hieman välinpitämätön. Jos Camera obscura olisi toteutettu syksyllä, nuorten haastatteluista olisi saatu varmasti paljon enemmän irti.

Jätimme haastattelurungon melko yksinkertaiseksi. Ajattelimme, että pystymme soveltamaan kysymyksiä paremmin haastattelun edetessä nuorten vastausten perusteella. Pystyimme syventymään nuorten esille nostamiin asioihin. Pidimme tärkeänä, että käsittelemme jokaisen seikkailun huoneen erikseen niin, että nuoret nostivat esiin asiat, jotka heille olivat jääneet päällimmäisenä mieleen.

Ainekirjoitukset teetätimme nuorilla nimettöminä siksi, koska ajattelimme anonyyminä vastaamisen helpottavan kynnystä uskaltaa vastata kysymyksiimme avoimemmin ja rohkeammin. Haittana anonyyminä vastaamisena oli kuitenkin se, että koska kiinnijäämisen mahdollisuutta ei ollut, lappuun sai kirjoittaa ihan mitä vain. Tästä syystä useassa vastauksessa olikin sellaista tekstiä, josta ei ollut meille hyötyä tutkimuksemme kannalta. Huolimattomille vastauksille syynä oli ehkä välinpitämättömyys tehtävää kohtaan, jota tunnistamattomuuden mahdollisuus tuki.

Jos olisimme pyytäneet nuoria vastaamaan nimen kanssa, asiattomia vastauksia olisi tullut varmasti vähemmän. Nimen kanssa kirjoittamisen etuna olisi ollut se, että tällöin paperiin ei olisi ehkä uskallettu kirjoittaa mitä sattuu. Voi myös olla, että nimen kanssa vastaamisen vuoksi nuoret eivät olisi välttämättä uskaltaneet kirjoittaa sitä, mitä todellisuudessa tahtoivat sanoa. Todellisia tunteita ja kokemuksia olisi ehkä kaunisteltu, jotta meille tutkijoille tulisi mahdollisimman hyvä kuva kirjoittajasta.

7.3 Hyöty tilaajalle ja ammattialalle

Nuorisoalan ehkäiseväpäihdetyö on käsitteenä vielä melko tuore. Camera obscuran menetelmät ja tavoitteet on mietitty tarkkaan ja voidaan todeta, että Camera obscura -ohjelma on juuri sellaista, jollaiseksi Pylkkänen (2009, 13) nuorten parissa ehkäisevää päihdetyötä kuvailee: Ehkäisevää päihdetyötä saatetaan tehdä nuorten parissa puhumatta päihteistä lainkaan, keskittymällä rakentamaan nuorten elämänhallintaa sekä vaikuttamaan nuorten päihdeasenteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Camera obscura on monipuolinen ehkäisevän työn menetelmä, jossa käytetään kerrontaa, mielikuvaharjoitteita, kokemuksellista oppimista sekä yhteisöllistä toimintaa. (HNMKY 2011a.) Camera obscura on siis laaja kokonaisuus, joka hyödyntää monipuolisesti eri menetelmiä. Uskomme siis, että pinnäytetyömme antaa ammattialallemme näkökulmia nuorisoalan ehkäisevään päihdetyöhön

Nuorten mielipiteitä Camera obscurasta selvittäessämme saimme myös tietoa, josta uskomme olevan hyötyä kaikille nuorten parissa ehkäisevää päihdetyötä tekeville tahoille. Nykyaikana ehkäisevän päihdetyön toteutustapa on usein monialaista ja verkostomaista. Työn laatua ja vaikuttavuutta haetaan yhdistämällä eri alojen asiantuntemusta. (Laatutähteä tavoittelemassa 2006.) Camera obscura -kokonaisuus on hyvä esimerkki monialaisesta yhteistyöstä. Ilman eri tahojen yhteistyötä Camera obscuran toteuttaminen olisi rankkaa, eikä tavoitteellisiin tuloksiin päästäisi. Opinnäytetyömme antaa siis hyvän esimerkin ehkäisevän päihdetyöntekijöille millaista monialainen päihdetyö voi parhaimmillaan olla.

Camera obscura -ohjelma on kehitetty vuonna 1995, eikä seikkailun sisältöä ole sen jälkeen muutettu. Toive Camera obscura -seikkailun päivittämisestä vastaamaan ny-

kypäivää tuli Helsingin NMKY:ltä. Opinnäytetyömme antaa HNMKY:lle entistä tarkempaa tietoa nuorten mielipiteistä, niin seikkailusta kuin Camera obscura-ohjelmasta yleensä. HNMKY kerää jokaiselta Camera obscuraan osallistuneelta palautteen, mutta opinnäytetyössämme pystymme antamaan HNMKY:lle tutkimustuloksia, joita ei palautelomakkeiden avulla pystytä saamaan. Selvityksemme avulla myös muita ehkäisevän päihdetyön menetelmiä käyttävät tahot pystyvät miettimään omien menetelmiensä ajankohtaisuutta.

7.4 Jatkotutkimusideat

Jotta Camera obscura -seikkailusta saataisiin paras mahdollinen, samankaltaisen tutkimuksen voisi toteuttaa myös yhteistyötahoille, jotka ovat mukana toteuttamassa seikkailua. Olisi mielenkiintoista nähdä, millaisia kehityskohteita seikkailussa heidän mielestään olisi. Lisäksi voisi haastatella myös koulujen johtajia siitä, millaista päihdekasvatusta he toivoisivat olevan tarjolla kouluille ja millainen olisi heidän mielestään ihanteellisin tapa toteuttaa päihdekasvatusta koulussa.

On mahdollista, että seikkailu koetaan eri tavalla eri paikkakunnilla. Tutkimuksen voisi toteuttaa myös toisessa koulussa eri puolella Suomea ja vertailla, löytyisikö nuorten kokemuksista jotain eroja. Mielenkiintoista voisi olla myös se, saako syksyllä nuorista asiaa eri tavalla irti kuin keväällä.

7.5 Mitä opimme

Opinnäytetyöprosessi oli rankka, mutta opettavainen. Kolmen henkilön yhteispeli sujui meiltä yllättävän luontevasti, vaikka sen toimivuutta kovin epäiltiin. Suurin ongelma muodostui aikataulujemme yhteensovittamisesta. Jaoimme aihealueet keskenämme ja kirjoitimme kukin omilla tahoillamme. Mielestämme oli hyvä ratkaisu, että jatkoimme yhdessä opinnäytetyön tekemistä projektin perään, sillä kaikilla oli samat kokemukset Camera obscuran järjestämisestä. Emme koe, että kolme ihmistä tekemässä samaa työtä olisi haitaksi. Se toi työhömmä monia näkökulmia.

Opinnäytetyöprosessin aikana tietoutemme nuorisovalian ehkäisevästä päihdetyöstä kasvoi. Saimme myös kokemusta tieteellisen tutkimuksen teosta. Kynnys samankaltaisen tutkimuksen tekoon tulevaisuudessa ei ole niin suuri.

Nuorille järjestetyn päihdekasvatuksen merkitys korostui meille opinnäytetyön aikana. Erityisesti arvokasvatuksen järjestäminen yhdessä päihdekasvatuksen kanssa on mielestämme tärkeää, koska kun nuori saadaan luottamaan itseensä, hän osaa tehdä oman terveytensä kannalta hyviä valintoja.

Toivomme, että tulevaisuudessa koulun ja nuorisotyön välinen yhteistyö tiivistyisi entisestään. Koemme erityisen tärkeäksi osaksi ehkäisevää päihdetyötä sen, että nuoren koko kasvuympäristö vaikuttaa omalla toiminnallaan vahvistamaan päihteiden käytöltä suojaavia tekijöitä.

Nyt kun työmme on valmis, voimme todeta olevamme tyytyväisiä lopputulokseen. Joitain virheitä prosessin aikana tuli tehtyä, mutta niistä on yritetty jo oppia.

LÄHTEET

Aalberg, Veikko & Siimes, Matti 1999. Lapsesta aikuiseksi. Jyväskylä: Gummerus.

Aalto-Setälä, Terhi & Marttunen, Mauri & Pelkonen, Mirjami 2003. Nuorten päihdehäiriöiden varhaistuminen. Tietoa nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Kansanterveyslaitos, Mielen terveyden ja alkoholitutkimuksen osasto. Viitattu 8.11.2011.
http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/ohjeet_ja_suosituks/paihdehairiot.pdf

Fossi, Ritva & Jokinen, Sanna 1997. Mitä on seikkailukasvatus? Katsaus seikkailukasvatuksen perusteisiin. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu-tutkielma.

Heikkilä, Taina 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Helsingin NMKY 2011a. Camera obscura perehdytys-PowerPoint.

Helsingin NMKY 2011b. www-sivut. Viitattu 21.10.2011.

www.hnmky.fi

Herranen, Jatta 2010. Toisin tekemisen paikka? Ehkäisevää päihdetyötä nuorten silmin. Teoksessa Kylmäkoski, Merja & Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo (toim.). Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Helsinki: HUMAK.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Huhtinen, Ulla & Poikkimäki, Sanna & Kaila, Tuomas & Inkinen, Ari 2010. Camera obscura käsikirja 2010. Helsinki: Helsingin NMKY.

Huoponen, Kaarina & Peltonen, Heidi & Mustalampi, Saini & Koskinen-Ollonqvist, Pirjo 2002. Päihteiden käytön ehkäisy: Opas koulujen ja sidosryhmien yhteistyöhön. Opetushallitus.

Kalliomaa, Anniina & Puura, Sanna & Tasanko, Pia 2004. Nuoruus Suomessa. Opetusministeriö. Helsinki: Yliopistopaino.
http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_241_nuoruus_suomessa.pdf?lang=fi

Kaila, Tuomas 2011. Camera obscura-seikkailun pystytys 8.4.2011. Jyväskylä: HNMKY.

Karppinen, Seppo & Latomaa Timo 2007. Elämyksestä ja kokemuksesta teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa Seikkailun elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Karppinen, Seppo & Latomaa, Timo (toim.). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Kiiski, Eero 1998. Seikkailua elämysten maailmassa. Teoksessa Lehtonen, Timo (toim.). Elämän seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Kivelä, Valtteri & Lempinen, Juho 2010. Arki hallintaan. Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turku: KOTA – lasten ja nuorten hyvinvointi ry.

Kylmänen, Petri 2005. Kun kaikki muutkin... nuorten ehkäisevä päihdetyö. Tampere: Tammi.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 28.10.2011.

Lepistö, von der Pahlen, Marttunen 2005. Nuorten päihdehäiriöiden hoito. Kansanterveyslaitos, mielenterveyden ja alkoholitutkimuksen osasto, nuorten mielenterveysyksikkö. Viitattu 17.10.2011

http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/ohjeet_ja_suositukset/nuorten_paihdehaiden_hoito.pdf

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010. Nuorten päihdekokeilut ja -asenteet muutoksessa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ehkäisevän päihdetyön (EPT) hankkeen seurantatutkimus. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 18.11.2011.

<http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/f5368cf1a039ac8ef3f8bce8f3e05d02/1321609666/application/pdf/13178938/Nuorten%20p%C3%A4ihdekokeilut%20ja%20asenteet%20muutoksessa..pdf>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2005. Valintojen viidakossa. Tukioppilastoiminnan koulutusmateriaali ehkäisevään päihdetyöhön. Viitattu 18.11.2011.

<http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/80523602221a16c7b0ec67d57217cbc9/1321612646/application/pdf/21546/Valintojen%20viidakossa.pdf>

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.). Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: HUMAK.

Metso, Leena & Ahlström, Salme & Huhtanen, Petri & Leppänen, Minna & Pietilä, Eija 2009. Nuorten päihteidenkäyttö suomessa 1995-2007. ESPAD-tutkimuksen tulokset. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino. Viitattu 14.10.2011

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/1bdd2d77-b36d-499c-b8de-dd714abf80d8>

Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus.

Nyman, Arto. Camera obscura on elämyspedagoginen ohjelma. HNMKY. Viitattu 5.10.2011.

http://www.paihdekasvatus.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=102:camera-obscura-on-elaemyspedagoginen-ohjelma&catid=33:camera-obscura&Itemid=8

Nyman, Arto. Camera obscura osana ehkäisevän päihdetyön kenttää. HNMKY. Viitattu 17.10.2011.

http://www.paihdekasvatus.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=100:camera-obscura-osana-ehkaeisevaen-paeihdetyoen-kenttaeae&catid=33:camera-obscura&Itemid=8

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Viitattu 10.11.2011

http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/?lang=fi

Opetusministeriö 2007. Päihdeongelmien ehkäisyn ja hoidon koulutuksen kehittämissuoryhmän mietintö. Yliopistopaino.

Outwardbound 2011. Elämyspedagogiikka. Viitattu 19.10.2011.

<http://outwardbound.fi>.

Perttula, Juha & Latomaa, Timo (toim.) 2009. Kokemuksen tutkimus. Dialogia Oy.

Puusniekka, Riikka 2011. Kouluterveyskysely 2011-diasarja. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 14.10.2011.

<http://kasvunkumppanit.thl.fi/thl-client/pdfs/a3081e2a-52be-4c3a-af4a-2193e9e0b6ab>

Pylkkänen, Sanna 2011. Nuorisoerityinen ehkäisevä päihdetyö – askel 2010-luvun päihetyöhön. Teoksessa Lundbom Pia & Herranen Jatta (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: HUMAK.

Pylkkänen, Sanna; Viitanen, Reijo & Vuohelainen, Elsi 2009. Mitä on nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö? Laadukkaan päihdekasvatuksen tukimateriaali. Helsinki: Preventiimi.

Raisamo, Susanna & Pere, Lasse & Lindfors, Pirjo & Tiirikainen, Mikko & Rimpelä, Arja 2011. Nuorten terveystapatutkimus 2011. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2011. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki. Viitattu 14.10.2011.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=3320152&name=DLFE-16067.pdf

Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuoro-vaikutus. Tampere: Vastapaino.

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY

Stakes 2006. Laatutähteä tavoittelemassa. Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit. Helsinki: Stakes.

Telemäki, Matti & Bowles Steve 2001. Seikkailukasvatuksen teoria ja käytäntö osa 1. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikön julkaisuja. Oulu.

Telemäki, Matti 1998. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa Lehtonen, Timo (toim.) Elämän seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena kustannus Oy.

Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos 2011. Neuvoo-antavat. Viitattu 21.10.2011.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoo-antavat-fi

von der Pahlen, Bettina & Lepistö Jaana & Marttunen Mauri 2008. Nuoret, päihteet ja väkivalta. Kansanterveyslaitos, mielenterveyden ja alkoholitutkimuksen osasto, nuorten mielenterveysyksikkö. Viitattu 12.10.2011
http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/julkaisusarja_c/2008/2008c04.pdf

Viitanen, Reijo 2010. Nuorten päihdevalistuksen sokeat pisteet ja päihdekasvatuksen mahdollisuudet. Teoksessa Kylmäkoski, Merja & Pylkkänen, Sanna & Viitanen Reijo (toim.). Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Helsinki: HU-MAK.

LIITTEET

LIITE 1 Lupalappu

8.4.2011

Hei hyvät vanhemmat!

Olemme Humanistisen ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijoita. Olemme järjestäneet Vaajakosken yläkoululla arvo- ja päihdekasvatusohjelma Camera obscuraa tänä keväänä. Teemme aiheeseen liittyen myös opinnäytetyöme, aiheena Camera obscura-seikkailuradan kehittäminen vastaamaan nykynuorten tarpeita.

Keräämme aineistoa opinnäytetyötä varten Vaajakosken yläkoululaisilta sekä yksilö- että ryhmähaastatteluilla. Kaikki aineiston keruu tapahtuu nimettömänä, mutta kuvaamme tai nauhuroimme haastattelut aineiston analysointia helpottaaksemme. Haastattelumateriaalit hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Jos ette halua nuorene osallistuvan, palauttakaa alla oleva lomake luokanohjaajalle 15.4. mennessä.

Terveisin

Tiia Rantanen, Satu Pietilä & Petteri Vähäpesola

Lisätietoa: Tiia 0400 508853
Satu 040 8285184
Petteri 041 5444905

Oppilaan nimi ja luokka

ei saa osallistua

ryhmähaastatteluun [ ]

yksilöhaastatteluun [ ]

Huoltajan allekirjoitus

LIITE 2 Haastattelurunko

1. Kertokaa mitkä fiilikset jäi radasta?
2. Koskettiko CO-radan aiheet mielestäsi nykynuoren elämää?
3. Jos saisit muuttaa jotakin CO-radan rastia, niin mitä rastia muuttaisit ja miksi? miten? (käymme läpi jokaisen huoneen erikseen)
  - Unelmat
  - Paineiden virta
  - Toiveiden teatteri
  - Elämäntaidon portaat
  - Urheiluhalli
  - Silta
  - Finaali
4. Mitä asioita haluaisit, että tällaisella radalla käsiteltäisiin?

LIITE 3 Ajatusten virta -kysymykset

Nimi:

Luokka:

Unelmat – Camera obscura seikkailussa pääsit hetkeksi huilaamaan omien unelmiesi äärelle.

- Mikä on tärkein unelmasi?
- Miksi unelmista on mielestäsi tärkeä pitää kiinni?

Paineidenvirta – Pimeässä käytävässä, jonka päässä näit valoa puhuttiin ihmisten eteen tulevista paineista ja siitä miten tärkeää on aina lopulta tehdä itsenäinen ratkaisu.

- Oletko kokenut, että muut ihmiset ovat painostanut sinua jossain päätöksissä? Miten olet tilanteissa toiminut?
- Millaisissa tilanteissa itsenäisen ratkaisun tekeminen voi olla joskus haasteellista?

Toiveiden teatteri – Peilin edessä sait miettiä positiivisia puoliasi, joiden avulla selviät vaikeistakin tilanteista.

- Mitkä ovat parhaat puolesi?
- Millaisissa tilanteissa niistä on eniten hyötyä?

Elämäntaidon portaat – Seikkailussa seisoit portaikolla, jossa jokaisella askelmalla kysyttiin miten toimisit erilaisissa haastavissa tilanteissa.

- Millainen ihminen on luottamuksen arvoinen?
- Onko mielestäsi väärin paljastaa jokin asia jonka on luvannut pitää salassa, jos se auttaa jonkun toisen ihmisen elämää? Millaisesta asiasta silloin voisi olla kysymys?

Urheiluhalli – Osallistuit seikkailussa tärkeään peliin ja onnistuit!

- Milloin olet viimeksi kokenut onnistuneesi? Mitä se sinulle merkitsi?
- Miten olet selvinnyt tilanteista, joissa olet epäonnistunut?

Silta – Sillan alta löysit aarteen, joka oli sinä itse.

- Mistä mielestäsi näkee, jos joku ihminen ei arvosta itseään?
- Millainen aarre sinä olet a) itsellesi b) lähimmäisillesi?

Finaali – Viimeisessä huoneessa kerrattiin reitin varrella tapahtuneita ja pohdittuja asioita.

- Millaisia asioita Camera obscura seikkailu haluaa opettaa?

- Mitä itse sain seikkailusta?